

Миколаївська обласна державна адміністрація

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

До 75-річниці Перемоги над нацизмом

Виставка-презентація архівних документів



Мешканці Миколаєва слухають оголошення про початок війни (22 червня 1941 р.)



Ешелони з бійцями вирушають на фронт
із міста Миколаєва (1941 р.)



Постанова бюро Миколаївського обласного
комітету комсомолу від 10 липня 1941 р.
«Про підпримання почину дівчат автозаводу
ім. Сталіна» з оволодіння спеціальностями
слюсарів, токарів, фрезерувальників для
укріплення обороноздатності країни за
відсутності чоловіків

Ф.П-10, оп. 1, спр. 12, арк. 7.



СОВ. СЕКРЕТНО

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

ЗАСЕДАНИЕ БЮРО НИКОЛАЕВСКОГО ОБЛАСТНОГО КОМИТЕТА КОМСОМОЛА -

от 10-го июля 1941 г.

"О поддержании почина девушек автозавода им. Сталина".

Девушки и женщины - служащие Московского автозавода им. Сталина начали в свободное от работы время овладевать специальными слесарей, токарей, фрезеровщиков и т.д., проявляя этим самым патристический почин, направленный на укрепление военной мощи нашей родины.

Придавая исключительно важное значение этому вопросу, бюро Обкома ЛКСМУ ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Предложить Горкомам и Горрайкомам ЛКСМУ широко распространить патристический почин девушек и женщин - служащих автозавода им. Сталина и организовать в первичных комсомольских организациях предприятий промышленности, транспорта, учреждений работу по обучению женщин производственным специальностям в свободное от основной работы время.
2. Привлечь для обучения женщин производственным специальностям квалифицированных специалистов - слесарей, токарей, фрезеровщиков и т.д.
3. Возложить контроль за выполнением настоящего постановления на организаторский отдел Обкома ЛКСМУ.

/10.
УН-41 г.

СЕКРЕТАРЬ ОК ЛКСМУ -

/Момотенко/

Верно: Зав. О/С ОК ЛКСМУ -

Мойсеев/



ПОСТАНОВЛЕНИЕ

СОВ. СЕКРЕТНО

ЗАСЕДАНИЕ БЮРО НИКОЛАЕВСКОГО ОБЛАСТНОГО КОМИТЕТА КОМСОМОЛА

от 10-го июля 1941 г.

"О проведении комсомольского рейда готовности санитарных постов, газоубежищ, бомбоубежищ и щелей".

Бюро ОК ЛКСМУ постановляет:

1. Провести в период с 12 по 17 июля 1941 г. комсомольский рейд проверки готовности санитарных постов, газоубежищ, бомбоубежищ и щелей во всех предприятиях, учреждениях, колхозах, совхозах, МТС, школах, жилых домах области.
2. В период рейда проверить как готовы санитарные посты к оказанию скорой помощи пострадавшим, в каком состоянии находится инвентарь постов, газоубежищ, бомбоубежищ и щелей, пригодность их к нахождению в них населения, а также обеспечивают ли они вместимость всего населения.
3. Где нет газоубежищ, бомбоубежищ и щелей - добиться оборудования таковых во всех населенных пунктах, а также предприятиях, учреждениях, колхозах, совхозах, МТС, учебных заведениях и жилых домах.
4. В рейде участвуют все комсомольские организации области.
5. Предложить горкомам, райкомам ЛКСМУ раскредитовать комсомольские организации для проведения рейда к территориям, близлежащим к данным организациям.
6. Горкомам, райкомам ЛКСМУ к 20 июля представить в Обком ЛКСМУ полную политическую информацию о выполнении настоящего постановления.

СЕКРЕТАРЬ ОК ЛКСМУ -

Верно: Зав. О/С. ОК ЛКСМУ -

Момотенко/

Мойсеев/

Постанова бюро Миколаївського
обласного комітету комсомолу
від 10 липня 1941 р.
«Про проведення
комсомольського рейду
готовності санітарних постів,
газосховищ, бомбосховищ
та щілин»

Ф. П-10. Оп. 1. Спр. 12. Арк. 6.



СПРАВКА

по состоянию на 14/VII-1941 года.

26 19

Название ра, га нпс	Занесено в наряды и число	на комунитет	на орган- изацию	на комунитет	Поступило за всех от семей на наряды и число на наряды	распоре- жено	число семей на наряды и число на наряды	число семей на наряды и число на наряды	число семей на наряды и число на наряды	число семей на наряды и число на наряды	число семей на наряды и число на наряды
Николаевский	20583	2301	3014	3604	584	563	404	593	-	-	-
Заводский	12326	1576	2203	1844	105	100	81	336	-	-	-
Сталинский	4826	123	307	1011	271	255	115	71	-	-	-
Центральный	3421	602	504	749	208	208	208	187	-	-	-
Херсонский	6800	891	1157	2133	646	646	631	86	-	-	-
Винтовский	2608	129	196	1056	448	336	91	-	2	181	-
Белозерский	560	117	82	54	1225	1225	877	-	3	122	-
Вересинский	284	18	32	13	550	550	550	34	1	30	-
Вериславский	1370	167	629	435	755	755	647	78	1	6	-
Е-Александровский	759	60	179	330	1474	1474	636	27	5	274	-
Варваровский	646	72	98	-	998	642	495	51	-	-	-
Владимировский	1540	125	285	545	497	497	145	47	4	139	-
Голопристанский	1251	37	30	43	1023	1023	804	158	2	270	-
Горностаевский	1704	49	153	469	763	763	387	67	5	207	-
Еланский.....	1237	116	238	234	768	534	500	21	3	48	-
Казанский	1344	68	20	380	690	620	620	70	3	50	-
Калачинский	1402	69	79	104	-	-	-	30	-	-	-
Калачинский	973	53	221	546	422	230	-	2	2	54	-
Калачинский.....	2475	225	389	1065	949	949	576	186	8	52	-
Калачинский	1611	83	87	516	1155	585	-	-	1	80	-
Калачинский.....	793	41	593	118	1032	1057	262	49	3	101	-
Калачинский	1290	304	580	280	420	420	-	35	2	38	-
Калачинский.....	659	60	93	100	859	739	25	73	2	122	-
Калачинский.....	3900	72	308	2100	766	766	485	-	2	45	-
Калачинский	411	52	39	32	1124	1112	412	64	-	-	-
Калачинский.....	3232	200	220	1137	721	152	288	103	4	60	-
Калачинский	2263	264	221	708	1031	1031	560	107	2	43	-
Калачинский	1115	202	300	125	680	-	-	45	3	139	-
Калачинский-ска	863	45	25	-	803	803	462	45	3	139	-
Калачинский	1037	109	370	241	546	546	546	54	3	63	-
Калачинский	1224	80	74	200	471	471	437	9	-	-	-
Итого	64199	6129	9239	15508	21683	18301	11112	2033	55	2264	-

ЗАВ. ОРГАНУП. ОТА. ОБКОНА НПОУ

(СОЛОНЬЕВ)

Довідка про кількість осіб, які подали
заяви про вступ до народного
ополчення, у т. ч. комуністів,
комсомольців і жінок; кількість родин
червоноармійців, які отримали
допомогу; кількість жінок, які
замістили чоловіків на підприємствах
по районах Миколаївської області
станом на 14 липня 1941 р.

Ф.П-10, оп. 1. спр. 1, арк. 19.



Постанова Миколаївських облвиконкому
та обкому КП(б)У від 5 серпня 1941 р.
про затвердження складу обласної евакуаційної
комісії

Ф.П-10, оп. 1, спр. 3, арк. 3.



СОВ.СЕКРЕТНО

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

ИСПОЛКОМА ОБЛАСТНОГО СОВЕТА ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ И
ОБКОМА КП(б)У от 5/УШ-1941 г.

Утверждение областной эвакуационной комиссии

Утвердить областную эвакуационную комиссию в составе
т.т. ЖАДАНА (председатель), ЯРОША (зам.председателя), СУРОВИЦКИХ,
УДОВИЦКОГО, ХРОМОВА, ДУБЕНКО (члены комиссии).

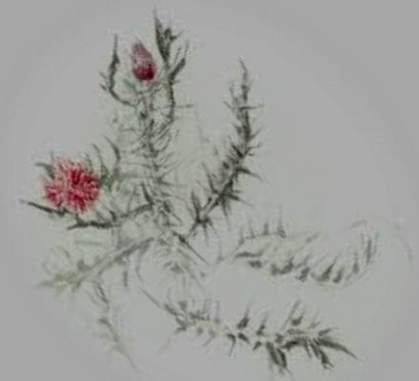
Эвакуационной комиссии приступить к работе с 6/УШ-41 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ОБЛИСПОЛКОМА
(Филиппов)

СЕКРЕТАРЬ ОБКОМА КП(б)У
(Сыромотный)



Південний фронт,
бої за Миколаїв,
1941 р.



Оголошення нацистського
військового коменданта
Миколаєва про встановлення
окупаційною владою «нових правил»
для населення міста, 1941 р.

Ф.Р-1017, оп. 1, стр. 1, арк. 32.



ОГОЛОШЕННЯ ДО ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ

Від цивільного населення міста вимагається спокій і порядок, а також суворе виконання всіх наказів міської комендантури.

Всі комуністичні та жидівські органи рахуються зачиненими.

Голова міської управи буде від німецького населення призначений для упорядкування міських переваг. Всі розпорядження міської управи треба виконувати.

Всі жиди обох статтів повинні мати на руках білі повязки та Давідзірку. Всі жиди обох статтів від 16 до 50 років їдуть в розпорядження міської управи і повинні виконувати всі її роботи.

Репресії цивільного населення по відношенню к жидам суворо заборонені. Радіо-апарати та радіочастини, які знаходяться у жидів та руських, повинні бути здані негайно в міську комендантуру.

Німецькому та українському населенню радіо-апарати залишаються.

Слухати неприятельські вісті суворо заборонено.

Німецьке населення звертається до міської управи. Німецьке населення стоїть під особливою захистом німецького уряду.

ВОРОЖІ ВІДНОШЕННЯ ПРОТИ НІМЕЦЬКОГО УРЯДУ, А ТА ОЖ ЗРУЙНУВАННЯ, ВЖЕ ПОБУДОВАНОГО НІМЕЦЬКИМ УРЯДОМ, БУДЕ КАРАТИСЯ СМЕРТНОЮ КАРОЮ.

Хто буде звістоустановлення (н. пр. радіоустановлення, телеграфні установлення і радіочастини) знищувувати, буде каратися смертною карою.

Саботаж усякого роду повинен прекратитися. Саботажуючих треба передавати німецькому уряду.

Заборонено утримувати та ховати червоноармійців, а також перодягати їх у цивільний одяг. Коли буде сповіщено про переховання червоноармійців, так треба їх негайно передавати німецькому уряду.

Червоноармієць повинен знати:

- а) що він повинен в найближчий німецький труп дати о себе знати;
- б) що їх не розстріляють, а будуть з ними добре поводитися;
- в) що вони не мають право одягати цивільний одяг, бо це буде розглядатися як утікач.

Зброя та амуніція (також мисливська зброя) повинна бути здана на протязі трьох днів в міську комендантуру.

Хто не здасть зброю буде каратися смертною карою.

НОМАЛЬНЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ЖИТТЯ ПОВИННЕ БУТИ НАЛАГОДЖЕНОМ

Кічний залишається на своєму місці і продовжує свою роботу. Хто здакажіться від роботи, буде покараний.
ХТО БУДЕ ЗАЙМАТИСЯ ГРАБІЖЕМ, БУДЕ РОЗСТРІЛЯН

Всі машини та друге знаряддя повинне бути цілим.

Всі життєві та кормові ресурси повинні залишитися.

Всі товари, які відносились до операції та червоної армії, які населення має в себе дома чи захованими, треба здати в міську комендантуру. Хто не здасть товар, буде каратися як грабіж.

Усі головні та другі вулиці повинні бути чистими. Треба дивитися за порядком у місті. В зимку треба змитати сніг на вулицях.

Карбованець можна заміняти на марку. Одна марка рівна десяти карбованцям. Ціни залишаються старі. Хто буде підвищувати ціну, буде наказаний.

У всіх магазинах повинні висіти ціни на всі товари. Жидівські ларьки треба відзначити особливо.

РУЙНУВАННЯ ТА ЗАЛИШКИ БОЇВ ТРЕБА УБРАТИ.

Коли до цього часу був похований німецький солдат населенням і коли знають де знаходиться труп німецького солдата, так це негайно передати в міську комендантуру.

Червоноармійців треба ховати.

Усе залишене червоною армією, як трактори, повозки, зброя та друге знаряддя треба здати на збірний пункт. Збірні пункти знаходяться на трьох більших площах міста і відзначені вліскою.

В розруйнованих місцевостях треба негайно зібрати бруд та сор з вулиць. Відірвани радіопроводи треба зібрати та здати в найближчий збірний пункт. Вбитих тварин треба заховати, тільки не в близі колодязів.

Населення повинне дати знати німецькому уряду, чи є ще минні поля. Також дати знати положення не розірваних бомб чи гранат.

Німецьким частинам треба оказувати всяку поміч.

Німецьким трупам повинні усі чоловіки та жінки підчинятися по відношенню до поховання. При наступі темряви треба так завішувати вікна, щоб не було ні однієї світової щілинки.

Збори на вулицях та в домах заборонені. Рух на вулиці під час 19 г. вечора до 5 г. ранку (по німецькому часу) для населення заборонено. Роздача якогоюлю населенню заборонено. Про інфекційні хвороби треба негайно передавати в міську комендантуру.

Перш-ліпше комуністична пропаганда, роздача чи прийняття ворожого листівка буде суворо каратися.

Міська комендантура знаходиться: Комендант міста.

Dieses Haus
ist von Volks-
deutschen
bewohnt. Wer
sich an ihnen
oder ihrem
Besitz
vergreift, wird
erschossen.

Der Oberbefehlshaber
der deutschen Armee

Casa aceasta
este locuită de
germani.
Cine atacă pe
ei, sau averea
lor, va fi împuș-
cat.

Comandantul suprem
al Armatei Germane

В цьому домі
живуть німці.
Хто провиниться
чимнебудь
супроти них
або порушить
їх власність-
добро, буде
розстріляний.

Головно Командуючий
Німецьких Військ

Попередження,
вивішене на будинках,
де мешкали німці,
1941 р.

Ф.Р-1017, оп. 1, спр. 1, арк. 38.



О Г О Л О Ш Е Н Н Я

22
200 20

Всі працюючі міста Миколаєва-чоловіки й жінки-повинні з'явитися до Бюро Праці /вулиця Советська, ріг Католицької/, на реєстрацію та заповнення картотеки для працюючого населення. З'явитися мають всі особи /чоловіки й жінки/, що до початку війни працювали в будь якій установі або виробництві та одержували заробітню плату.

Реєстрація буде проводитися в нижчезазначені дні від 8 до 12 та від 14 до 16 годин.

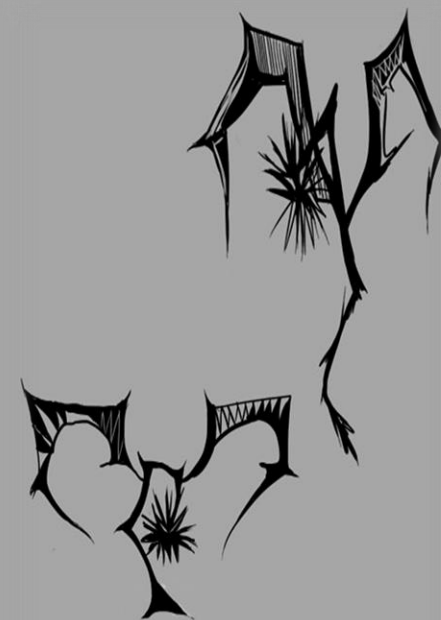
10 листопада всі особи від 14-16 років

11	"	"	"	"	17-18	"
12	"	"	"	"	19-20	"
13	"	"	"	"	21-22	"
14	"	"	"	"	23-24	"
15	"	"	"	"	25 -	"
17	"	"	"	"	26-27	"
18	"	"	"	"	28-29	"
19	"	"	"	"	30-31	"
20	"	"	"	"	32-33	"
21	"	"	"	"	34-35	"
22	"	"	"	"	36 -	"
24	"	"	"	"	37-38	"
25	"	"	"	"	39-40	"
26	"	"	"	"	41-42	"
27	"	"	"	"	43-44	"
28	"	"	"	"	45-46	"
29	"	"	"	"	47-48	"
1 грудня	"	"	"	"	49-52	"
2	"	"	"	"	53-56	"
3	"	"	"	"	57-65	"

Одночасно підкреслюється, що робота надана Бюром Праці, для громадянина є обов'язковою, і він не може залишити її без дозволу Бюро Праці або підприємця, поки праця не буде закінчена. По закінченні роботи підприємця повинен видати робітникові посвідку про законне звільнення його з роботи.

Оголошення окупаційної влади про реєстрацію
працездатного населення Миколаєва, 1941 р.

Ф.Р-1017, оп. 1, спр. 1, арк. 22.



Оголошення румунського військового командування про переслідування комуністів

Колекція листівок періоду нацистської окупації, № 110



ОБЪЯВЛЕНИЕ ВОЕННОГО КОМАНДОВАНИЯ

Все члены и кандидаты коммунистической партии, которые в 3-х дневный срок со дня опубликования этого объявления добровольно явятся в районные префектуры полиции, будут рассматриваться, как люди, заблуждавшиеся в своих политических воззрениях и разочаровавшиеся в идее коммунизма.

Им гарантируется жизнь и свобода.

Члены и кандидаты коммунистической партии, уклонившиеся от явки согласно этого объявления, будут считаться **ВРАГАМИ** и, при их обнаружении, будут арестованы и преданы военно-полевому суду.

Та же мера наказания угрожает тем квартирохозяевам, управляющим домами и дворникам, которые укрывают у себя неявившихся по сему объявлению коммунистов.

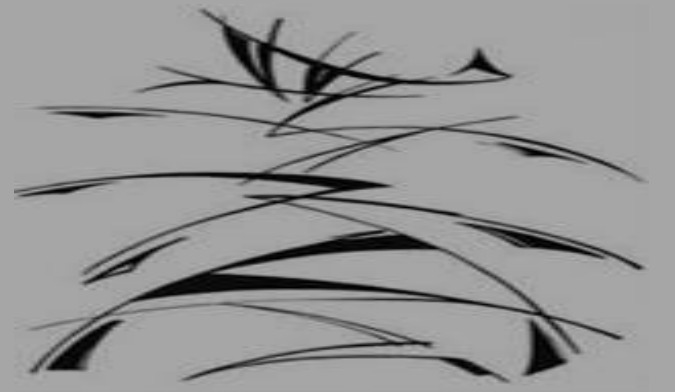
Военное командование

ГУЛЯНКА

7 ноября 1941 года.



Вибух на німецькому аеродромі біля Миколаєва
внаслідок диверсії учасників миколаївського
підпілля, 1941 р.



Об'ява Польової Комендатури

22.XI.1941 р. навмисно підпалено в парку ім. Петровського (Луна-парк) дерев'яні будинки.

У зв'язку з цим наказую:

1. Місто заплатить до вівторка, 25.XI.41 р., до 9 години ранку 500.000 карбованців.

2. Якщо до вівторка ввечері год. 18 не викриється винувників, наказу повісити певне число мешканців.

3. З 18 год. до 5 ранку забороняється кожному виходити на вулицю, за винятком тих мешканців, що матимуть посвідчення від своєї установи, що вони знаходяться в дорозі від або до праці.

Заборона входить у силу з понеділка год. 18 вечора.

ПОЛЬОВИЙ КОМЕНДАНТ.

Оголошення нацистської польової комендатури з погрозами про накладання штрафу на місто Миколаїв та повішання мешканців за підпал членами Миколаївської підпільної організації «Центр» складів із паливом у парку ім. Петровського, 1941 р.



Окружная Командатура. Д.П. 9/IX 1941. Коши
с. Пересадівка. Приказ Командатуры № 22

Немецкая армия является другом украинского народа и пришла в страну, чтобы освободить народ от террора и угнетения большевиков и уничтожить наложившиеся крестьян. Немецкая армия идет сознательного отношения от народа. Случай будет признан, как друзья, враги же как и вские враги будут уничтожены. Немецкая распорядится для Кашинов, Пересадівки, Птирода и окрестных местностей, являясь Окружной Командатурой, которая намерена в Кашиновской средине жить в южной части села. Она беспокоит нас об установлении спокойствия, безопасности, порядка и оказывает на избранные проявления kindness и "Gefühllichkeit" и "Hilfsbereitschaft" и "Hilfsbereitschaft" в жизни заботе по уборке урожая.

Для этой главной цели намерены следующие:

- 1) Уборка урожая

Наступил Пересадівка работами в казенном дворе и дальше похоро, как работам до сих пор. Работа будет порадо выше большевиків. Осажденным и работникам, дозволит работам Командатуре о приходе против нас немецкой.

- 2) Немецкие воюющие русской армии

Всего в 3х дневный срок, чтобы в Командатуре, кто знает об этом и не доводит своевременно, тот будет наказан смертной казнью.

Мы намерены после приема справку о явке в Командатуру и будут определены на работу в казенном, кто же не явится, тот будет признан партизаном и будет наказан смертной казнью.

3) Бывшие политические комиссары.

Наступил также в трехдневный срок явиться в Окружную Командатуру, кто не явится будет признан партизаном и будет наказан смертной казнью.

4) Все немцы:

Наступил также в трехдневный срок явиться в Окружную Командатуру, кто не явится будет признан партизаном и будет наказан смертной казнью.

5) Все оружие (машин, винтовки, револьверы, ручные гранаты, мины и остальное оружие), в трехдневный срок явиться в Окружную Командатуру. У кого после указанного срока найдут оружие, тот будет наказан смертной казнью.

6) Военные снаряжения и о взрывчатых веществах.

Наступил также в трехдневный срок сообщить в Командатуру, кто знает об этом и не доводит своевременно, тот будет наказан смертной казнью.

7) Кто из немцев будет скрывать или замалчивать сведения о русской армии, распространяет слухи и сплетни и угрожающие партизанам, тот будет наказан смертной казнью.

8) Это будет партизанское вооружение /~~свои~~ Свет, телефоны аппараты, автоматы и прочее вооружение, тот будет признан партизаном и будет наказан смертной казнью.

9) Жители:

В трехдневный срок, чтобы изобрести воздушных нападений, не должно быть света в окнах. Не выпавшие это распорядится, будут наказаны.

10) Свет и помощь:

Окружная Командатура принимает заявления в Командатуру, ежедневно кроме праздничных дней с 9-11 часов утра с 4-6 часов вечера. Кто хочет обратиться в Командатуру украинскую, Командант с радостью окажет совет и помощь.

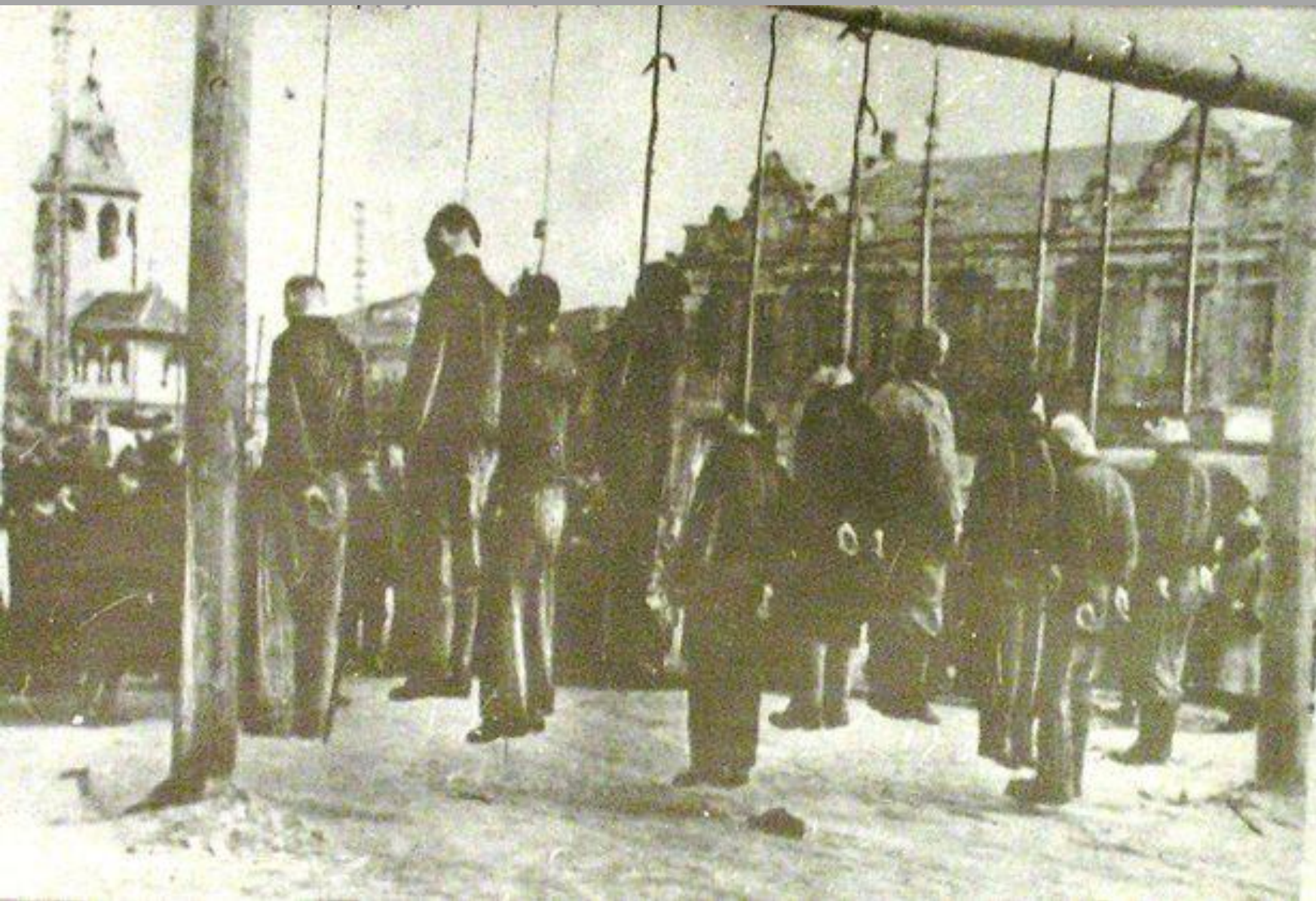
11) Вознаграждение /премии/:

12-14. В 8 1/2 часов вечера обнаружен в с. Кашинов по улице между театром и казенном лежащий на земле кабель. Независимо от этого электрический провод. Кто укажет на виновника этого преступления, тому будет вручена денежная премия в сумме 100 руб.

Каштан. Окружная Командатура.



Наказ № 1 окружної комендатури с. Пересадівка "Німецька армія є другом українського народу й прийшла до країни, щоб звільнити її від терору й гноблення більшовиків", 9 вересня 1941 р.
Ф.Р-110, оп. 1, спр. 1, арк. 22-24



Жителі Миколаєва,
повішені нацистами на
Базарній площі, 1941 р.

№ 10355



**ЗАСУДЖЕНО ДО СТРАТИ ТА
СТРАЧЕНО ЧЕРЕЗ ПОВІШАННЯ 27
СІЧНЯ 1942 р. о 6 год. ранку
СЛІДУЮЧИХ ОСІБ:**

1. Слободанюк Андрій, що народився 5 липня 1905 року в с. Щербані, був завідувачим Громгоспу і не виконував накази про обмолот та поставки хліба та крашанок. Далі він самочинно продавав худобу та корма.

2. Кір'янчук Іона, що народився 10 листопада 1898 року в Західній Україні, востаннє мешкав у Вознесенському радгоспі. Будучи завідувачем 2 відділку радгоспу він самочинно продавав пальне, худобу та збіжжя. Він не зібрав з поля хліб. Далі брехливо доносив на німців та українців, знущався над ними та винен у вбивстві.

3. Онощенко Афанасій—народився 11 лютого 1887 року в Дмитрівці, востаннє мешкав у радгоспі „Зелений Гай“, був членом ВКП(б) і як такий брав участь у висланні німців та українців до Сибіру. Влітку минулого року він знищував продукти, щоб такі не потрапили до німецької армії. Він і тепер займався провокацією на Німеччину та діяв на користь більшовизму.

4. Васильєв Павло—народився 14 березня 1911 року у м. Вознесенську.

Васильєв був таємним агентом Г.П.У. Через нього 3 українців заслано до Сибіру, які і досі не повернулися. Його засуджено за саботаж у складі зброї.

5. Ішенцев Василь—народився 31 липня 1896 року на Уралі. Ішенцев востаннє мешкав у м. Вознесенську.

Ішенцев був членом ВКП(б) та червоний партизан. Після вступу німецьких військ він ще діяв, як червоний шпигун. Через нього одного німця заслано до Сибіру, котрий досі не повернувся. Його також засуджено за саботаж на складі зброї.

Обласний Комісар фон ГЕННІНГ.

Повідомлення про страту селян, які не виконували накази окупаційної влади, 29 січня 1942 р. Газета «Новий час»



Оголошення нацистської влади
м. Миколаїв про страту жителів
Миколаївщини за скоєння
диверсійних актів проти
нацистів, 1942 р.

Ф. Р-1017, оп. 1, спр. 31, арк. 17.



· ВИРОК ОСОБЛИВОГО СУДУ

4 червня 1942 р. було виконано вирок про страту у відношенні Георгія **Синдюкова**, якого було засуджено того ж дня Ніколаєвським Особливим Судом, що засідав у Вознесенську, за протинімецьку діяльність. Після звільнення з полону він працював як сільськогосподарський робітник в державному маєтку. Там він намагався настроїти своїх товаришів по праці засобами заколотницьких протинімецьких промов проти встановлених порядків праці. Він і в інших відношеннях виказував свій протинімецький настрій. Німецька Держава захищає місцеве населення проти зазіхань на його майно. Вона протегує кожному, хто співробітництвом по відбудові виказує свою лояльність до Німецької дер-

жави. Але Німецька держава карає і знищує кожного, хто словом або дією шкодить, або перешкоджає відбудові, що відбувається також в інтересах місцевого населення.

З цих самих причин, 4.VI — 1942 р. Ніколаєвським Особливим Судом присуджено до страти робітника Івана Іванова з Вознесенська за протинімецьку діяльність, при чому у цім же судовому виконавстві було виправдано обвинуваченого у співучасництві. Іванов, в крайньому разі, в одному випадку умовив свого товариша по роботі кинути роботу і допоміг йому втекти за допомогою фальшивих документів. Цього вчинка було незабаром відкрито, і Іванова було затримано. Вирок про страту виконано 4 червня 1942 р.

ВОЕННОЕ ГЛАВНОЕ КОМАНДОВАНИЕ

Управление Гражданского Губернатора Транснистрии

ПРИКАЗ № 56

Мы, ИОН АНТОНЕСКУ, Маршал Румынии и Главнокомандующий войсками, представляемый профессором Г. АЛЕКСЯНУ, Гражданским Губернатором Транснистрии, на основании вверенных мне полномочий указом № 1 от 19 августа 1941 года данным в г. Тигине,

ПРИКАЗЫВАЕМ:

Ст. 1. Труд в соответствии с аграрным порядком, действующим в настоящее время, является обязательным.

Все жители — мужчины, женщины и дети, способные к труду и включенные в организации общественного труда, обязаны трудиться на основании установленных властями норм и планов.

Ст. 2. Те, которые отказываются подчиниться постановлениям настоящего приказа, совершая поступки, указанные в нижеследующих пунктах, будут подвергнуты следующим наказаниям:

а) Ссылке в трудовой лагерь сроком на 2 года тех, которые откажутся трудиться в установленных условиях.

б) Тюремному заключению от 1 до 3 лет тех, которые уничтожат полностью или частично всякого рода общественное оборудование или сделают его непригодным для труда, общественный живой и мертвый инвентарь с целью воспрепятствовать деятельности и труду.

В случае подговора к ним будет применено наказание в виде ссылки в трудовые лагеря на 3 года.

в) Тюремному заключению от 3 до 10 лет для тех, которые каким-либо способом подстрекают непосредственно трудящихся к неподчинению, уклонению от обязанностей трудиться и к враждебным действиям против власти.

г) Тюремному заключению от 5 до 20 лет для тех, которые совершают акты насилия или угрозы по отношению к властям с целью воспрепятствовать свободному исполнению труда.

Ст. 3. Во всех указанных случаях в предыдущей статье смягчающие обстоятельства не представляются.

Ст. 4. Нарушения настоящего приказа будут устанавливаться органами, облеченными полицейскими функциями, а также и теми организациями, которые обязаны осуществлять наблюдение за трудом.

Ст. 5. Судебными инстанциями, в компетенцию которых входит рассмотрение нарушений, предусмотренных ст. 2, являются уездные Военные Претораты для граждан, предусмотренных в п. „а“ и военные суды, для граждан, предусмотренных в п.п. „б“, „в“ и „г“.

Ст. 6. Директору Юстиции, Военным Инстанциям и полицейским органам поручается приведение в исполнение настоящего приказа.

Дан в нашем кабинете в г. Тирасполе 18 марта 1942 г.

ГУБЕРНАТОР

профессор Г. АЛЕКСЯНУ

Наказ військового командування Трансністрії
про обов'язкову працю чоловіків, жінок і дітей
та види покарань за порушення наказів
окупаційної влади, 18 березня 1942 р.

Колекція листівок періоду нацистської окупації,

№ 137



Наказ військового командування Трансністрії про
примусову явку комсомольців для реєстрації
в органах окупаційної влади,
21 травня 1942 р.

Колекція листівок періоду нацистської окупації, № 118

№ 118
AB-9
КОМАНДОВАНИЕ М. У.
Военный Почтовый Ящик № 30.

Приказ № 11

Мы, Корпусный Генерал Петр Думитреску, Командир М. У.
Имея в виду Декрет Закон о Мобилизации № 1798, от 21 июня 1941 г.;
Имея в виду обеспечение безопасности Армии, защиты Страны и общественного порядка на территории Транснистрии;

ПРИКАЗЫВАЕМ:

Ст. 1. Все жители территории Транснистрии — мужчины, женщины и дети — которые участвовали в бывших организациях комсомола, обязаны явиться — в адресные столы, а в селах — в сельские управления, в 10-тидневный срок со дня опубликования настоящего приказа и заявить о своем участии в вышеуказанных организациях.

Ст. 2. С этой целью, адресные столы и сельские управления заготовят реестр, в который будут записаны все лица вышеуказанной категории, вместе с личными данными.

Лицам, заявившим в законный срок о своем участии в комсомольских организациях, будут выданы соответствующие справки; а на документы, удостоверяющие их личность, будут наложены специальные визы.

Ст. 3. Все лица, знающие о существовании бывших комсомольцев, обязаны в месячный срок заявить об этом полицейским или жандармским органам.

Ст. 4. Лица, не заявившие о себе в указанный срок, будут караться тюремным заключением от 3-х до 10-ти лет, а не донесшие на таковых и если будет доказано, что они знали о принадлежности этих лиц к комсомольской организации, будут караться тюремным заключением сроком от 1 до 5 лет.

Ст. 5. Во всех населенных местностях, опубликование этого приказа будет производиться путем составления протокола, констатирующего дату, с которой начинается течение сроков в 10 и 30 дней, предусмотренных в приказе.

Ст. 6. Констатирование нарушений, предусмотренных настоящим приказом, возложено на полицейские, жандармские и военные органы, которые будут направлять нарушителей вместе с делом Следователю Военно-Полевого Суда.
Дан нашим командованием, сегодня — май 1942 г.

Командир М. У.
Корпусный Генерал
Петр ДУМИТРЕСКУ.

Начальник Штаба
Генерал И. АРБОРЕ.

Военный Прокурор-Следователь
Майор Юрист
КОЗМА Ион.

ОГОЛОШЕННЯ

Холодна зима та дійсність, коли більшовики при відступі палили міста та села, вимагає негайної доставки зимового одягу для німецького війська.

У Німеччині в цей час все віддають для фронту, віддають також зимовий одяг.

Бажкі умови та потреби війни **ВИМАГАЮТЬ** і від населення України, щоб воно приймало участь в забезпеченні фронту зимовим одягом.

Необхідний слідуючий одяг:

- | | |
|------------------------------------|-----------------------------|
| 1. Ш у б и. | 5. Бурки та валенки. |
| 2. Хутрові куртки. | 6. Тьогані куртки та штани. |
| 3. Хутрові безрукавки
(жилети). | 7. Шалі та кашне. |
| 4. Хутрові кашкети. | 8. Рукавиці та перчатки. |
| | 9. Різні хутра. |

За принесений від населення одяг буде **СПЛАЧЕНО**. По смозі частина відшкодування буде сплачена зерном.

Одяг треба здавати до Житлового Відділу—вул. **ШЕВЧЕНКО** ч. 40.

Збір одягу також буде провадитись по квартирах. При одержанні окремих речей будуть видаватись квитанції. Винагорода та видача квитанцій на зерно почнеться з 25 січня 1942 р.

Заяву про сплату з прикладеною квитанцією здавати до Української Міської Управи—вул. Спаська ч. 30.

Місто Миколаїв повинно також, як і вся країна здати певну кількість зимового одягу. Ніхто не має права відмовитись від цього—це є **ОБОВ'ЯЗОК КОЖНОГО**.

Я чекаю, що населення міста зрозуміє необхідність цього підприємства.

Коли населення злочинно не здасть необхідну кількість одягу, то весь потрібний одяг буде відібрано безкоштовно.

Коли населення міста не зрозуміє мети цього збору та збір пройде уже погано, тоді я проти своєї волі буду змушений зменшити раціон їжі населенню.

Комісар міста Миколаєва

Оголошення окупаційної влади про примусову здачу жителями Миколаєва зимового одягу для нацистської армії, 1942 р.

Ф. Р-1017, оп. 1, спр. 1, арк. 30



МИКОЛАЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ
ІСТОРИЧНИЙ МУЗЕЙ

Квітень 15 1942 р.
20

ДО ДОПОМІЖНОЇ УПРАВИ М: МИКОЛАЇВА. 20712

Повідомляю, що сьогодні, без повідомлення музею, цілком для мене несподівано німецькі військові приступили до повалення фігури адм. Грейга, а на моє запитання відповіли, що то по розпорядженню Генерального Комісара. Заявили також, що забирають 5 бронзових гармат та бронзову фігуру з пам'ятника з вінком у руках.

Т.В.О. ДИРЕКТОРА МУЗЕЮ Л. Кузнецов.

М. Миколаїв, Дз. Братів, 82,
Тел. № 1-31.

Повідомлення виконувача
обов'язки директора
Миколаївського історичного
музею Л.Кузнецова до
допоміжної управи
м. Миколаєва від 15 квітня
1942 р. із повідомленням про
зруйнування нацистами
пам'ятника адміралу
Олексію Грейгу

Ф.Р-1037, оп. 1, спр. 1, арк. 75.





Звернення виконувача
обов'язки директора
Миколаївського
історичного музею до
директора Одеського
історичного музею від
2 червня 1942 р. із
повідомленням про
руйнування археологічної
пам'ятки стародавньої
Ольвії

Ф.Р-1037, оп. 1, спр. 1, арк. 78-78зв.

Мені довелося супроводити цими днями екскурсію на розкопи стародавньої Ольвії, при чому я зустрів там великі неприємності, про які поспішаю повідомити Вас.

На розкопах я застав вартовим того-ж таки, з давніх часів відомого мені Семена Ласого. Але музейчик, який був там, зараз має дуже невдалий вигляд. Зі слів С.Ласого я довідався, що цей музейчик розібрали люди, а місцева влада не приймала ніяких заходів до його врятування. В альбомах фотографій у тому музейчику багато фото кераміки, а дуже мало розкопів. А мені здається, що там потрібні перш за все плян Ольвії з нанесенням на нього всіх розкопів і фотографій самих розкопів, а не кераміки.

Колись, за дозволом сільської влади, на території стародавньої Ольвії було збудовано 2 хати, в яких оселилися селяне с. Парутино. Коли було організовано заповідник, ці хати в селян були куплені заповідником, при чому на цілком добровільних умовах, без ніякого примусу, конфіскації або чогось подібного. Проте зараз після переміни влади, існування заповідника не оформлено, вартовий Ласий не одержує зарплати, а селяне, які колись були поселені на території розкопів, а потім продали свої хати заповідникові, тепер заявили претензії на ці продані ними хати, а сільська влада, хоч і знає, що ці хати були ними продані, повернула їм право власності на них. Таким чином я застав одну хату вже зайняту людиною зовсім сторонньою заповідникові, і яка не має ніякого юридичного права на цю хату, а претендент на другу хату, що так само не має ніякого юридичного права на неї, вимагає, щоб з наїви́хав вартовий

Ольвії С.Ласий, з тим, щоб самому туди переїхати. Тоді утвориться таке становище, що на території розкопів будуть жити якісь зовсім сторонні люди, а вартовий розкопів примушений буде шукати собі притулку десь на селі, отже становище до крайності ненормальне.

Повідомляючи Вас про це, сподіваюся, що Ви вживете заходів до того, щоб вартовий розкопів С.Ласий, який на тих розкопах зломив собі ногу і став інвалідом, не був виселений з території розкопів, а також доведете до відома місцевої Парутиноської влади, що хоч зараз, під час війни, заповідник і не має законного оформлення, проте розкопи треба берегти, і то належить до обов'язків перш за все місцевої влади, а розбазарювання, яке припускає місцева влада замість охорони, не припустимо ні в якому разі і не під яким зглядом.

Хвили́ лиману далі розмивають опідне місце, я бачив як рухнувши земля розкрила в однім місці „суботрукції“, - олоїсті підфундаменти еліністичного періоду. Я бачив лише рештки цих суботрукцій, які вже пішли в воду. Щоби запобігти руйнуванню цього опідного міста, бажано було-б збудувати бодай 2 - 3 невеличких заохоронних стіни в воді перпендикулярно до берега. Опідне місце в Ольвії було центром, де найбільше кипіло життя в часи існування її, а тому воно має дуже великий інтерес. Багато його вже розмито водою, дуже бажано було-б охоронити принаймні хоч те, що є зараз. Тим більше, що будова таких охоронних стін не окладна й не дорога.

Поскільки тепер Миколаїв відрізаний від Ольвії державним кордоном, а ні я сам, а ні миколаївська адміністративна влада не може втручатися у справи Ольвії. Тому дозволяю собі звернути Вашу увагу на всі ці ненормальності й просити Вас вжити заходів до їх усунення.



Оголошення міського комісара Миколаєва про заборону надавати допомогу втікачам-полоненим, 27 січня 1942 р.

Газета «Українська думка», 1942 р., № 11, арк. 2





Горить підпалене
підпільниками паливо на
миколаївській нафтобазі,
1942 р.



1944 года апреля 3 дня составлен настоящий акт по поручению Березниговатского районного Исполнительного комитета и райкома КП/б/У комиссией в составе и.о. зав. райадминотделом т. Скриль П.М. и.о. зав. РРНО т. Олефиренко Ф.Г., представителей Березниговатского и Нагартавского сельских советов т.т. Головань Марии, Риноградова Владимира и представителей местного населения КИЦ Бориса, Мари Ацековской, Безницкого Петра и Тышкового Василия. Комиссия в вышеуказанном составе установила и осмотрела могилы зверски замученных и расстрелянных немецкими оккупантами граждан местного мирного населения, при чем установлено следующее: по Нагартавскому с/совету на основании показаний очевидцев всего замучено и расстреляно 762 чел. женщин, мужчин, стариков и детей еврейского населения.

Две могилы замученных находятся в западном направлении приблизительно в 400-500 мет. от райбольницы на месте высохшего ставка и 3-я южнее, в 50 м. от первой могилы в овраге.

Всего в 3-х могилах находится 662 чел. По словам очевидца Кап Бориса два расстрелянных трупа находятся вблизи этих могил, это были пастухи общественного стада.

Две могилы из-замученных мирным населением находятся в двух смежных оврагах выходящих в добрую балку против подлеса "толна революция", с Нагартавской стороны.

В одной из балок находится 40 чел., а в другой 60 чел. По Березниговатскому с/совету расстреляно и замучено 111 чел. из которых 100 чел. еврейского населения и 11 чел. гр-н с. Березниговатого, при чем еврейское население в количестве 78 человек расстреляно 14 сентября 1941 года, гр. с. Березниговатого 6 марта 1944 года. Могилы расстрелянных находятся в северном направлении за с. Березниговатое. Первая могила в количестве 78 человек в 400 метров от с/завода в северо-восточном направлении, а вторая в количестве 11 чел. гр. с. Березниговатого 1000 м. севернее западнее того-же с/завода.

По словам очевидца Рак Марии в разное время расстреляно за с. Николаевка 22 чел., могил которых в количестве 3, в 100 метрах от села находятся вправо от дороги ведущей в с. рисунки. Расстрелы еврейского мирного населения фашистскими извергами происходили при следующих обстоятельствах: В ночь на 14/IX-41г. все еврейское население было согнано в помещение клуба под предлогом регистрации, где и находилось до утра 14/IX-41 г. Трагедия расстрела началась 14/IX-41 г. в 7 часов утра. Взрослые мужчины, женщины, дети и старики раздевались до нижнего белья и партиями до 20 чел. подводились к оврагу и расстреливались с автоматов.

По словам очевидцев Тышкового Василия фашистские палачи-садисты, некоторых детей накалывали на штык и через голову бросали в овраг

других еще живыми забрасывали трупами расстрелянных. Учительница Станиславская София за то, что провозглашала здравницу в честь Красной Армии, Советской власти и тов. Сталина была убита прикладом винтовки и камнями. Рассказал Безницкий Петр/Неизвестный гражданин произнес речь. Он заклеймил фашистских гримас за их злодеяния и выразил глубокую уверенность, что настанет время, когда фашистские палачи и вся гитлеровская клика предстанет перед справедливой рукой пролетарского правосудия, за это его отвели в сторону и убили камнями до смерти. Одну несчастную жертву гитлеровские ставленники-полицейские ранили в стороне от места расстрела, один один из полицейских потянул ее за руки в овраг, в торой выстрелом сзади убил ее. Несчастный отец шмивич Соломон освобожденный от ками-то образом от расстрела просил оставить в живых его маленькую дочь Нелю, но не взирая ни на какие просьбы его любимую дочь расстреляли, тогда несчастный отец извизжал желанье чтобы его тоже расстреляли, что и было сделано.

По слов очевидца Скриль П.М. в феврале м-це 1942 г. с приближением весны происходили работы по засыпке более толстым слоем земли могил расстрелянных, потому, что после расстрела трупы были до того мелко засыпаны землей, что видны были руки, ноги и даже головы. Мобилизованы были для этой работы не только люди с. Березниговатого, а и с. рисунки. Работало ежедневно не менее 200 подвод и 300 чел. рабочих на протяжении 2/3 недель.

Во избежание попадания трупов в реку рисунки во время весеннего таяния снега, в концах могил возводились каменные стены шириной более метра и высотой по мере надобности до 3-4 метров.

На основании указанных данных и составлен настоящий акт.

И.О. Заврайадминотделом — Скриль

И.О. Р.Р.Н.О. — Олефиренко

Член Нагартавского с/совета — Оленко

Член Березниговатского с/совета — Головань

Представители: 1. Ацековская М.Г.
местного 2. КИЦ
населения: 3. Безницкий
4. Тышкового

Подлинным верно:

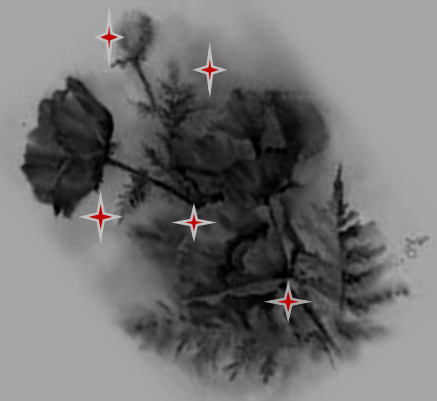
28/IX 49г.

Акт огляду поховань
та встановлення
факту знищення
нацистами
єврейського населення
Нагартавської
сільради
Березнегуватського
району Миколаївської
області від 6 квітня
1944 р.

Ф.Р-1002, оп. 3, спр. 18, арк. 9-10.



Члени Надзвичайної
державної комісії з
розслідування
нацистських злочинів
оглядають могилу в'язнів
нацистського концтабору
в с. Богданівка
Доманівського району,
1944 р.



ПРИКАЗ № 13

Верховного Командования Германской Армии.

Благоразумные солдаты и офицеры Красной Армии не желают дальше безмысленно жертвовать собой ради сохранения советского режима, о чем свидетельствует большое количество военнослужащих Красной Армии, переходящих добровольно на нашу сторону.

Всех офицеров и солдат Красной Армии добровольно переходящих к нам следует рассматривать, как противников советской власти и в соответствии с этим, с ними обращаться.

ПРИКАЗЫВАЮ:

1. Каждого военнослужащего Красной Армии (офицера, политработника, бойца и др.), покинувшего свою часть и самостоятельно или в составе группы добровольно являющегося к нам считать не военнопленным, а добровольно перешедшим на сторону Германской Армии.

II. Обращение с добровольно перешедшими:

а) В войсковых частях, дивизиях и корпусах:

1. Добровольно перешедших немедленно отделять от военнопленных и размещать по возможности в отдельных благоустроенных помещениях. Все личное имущество (деньги, ценные вещи, обмундирование, знаки различия), оставлять неприкосновенным.

Добровольно перешедших обеспечить хорошим питанием.

Добровольно перешедших немедленно препровождать из зоны боевых действий в тыл, обеспечивая их, по мере возможности, средствами передвижения.

Больным и раненым оказывать немедленную медицинскую помощь.

2. Каждому добровольно перешедшему на основании имеющихся у него документов или нашего „пропуска“ выдавать особое удостоверение.

б) На специальных сборных пунктах:

1. Добровольно перешедшим оказывать предпочтение при расквартировании (отопление, обеспечение постельными принадлежностями и т. д.). Офицеров помещать отдельно и обеспечить им все необходимые удобства.

2. Добровольно перешедших обеспечивать довольствием наравне с добровольцами Русской Освободительной Армии и, по возможности, дополнительным снабжением (табак и пр.).

3. Оказывать преимущество при замене негодного обмундирования.

4. Добровольно перешедшему предоставлять 7-ми дневный срок для решения о его вступлении:

в Русскую Освободительную Армию.

в один из национальных освободительных отрядов (украинский, кавказский, казачий, туркестанский, татарский), добровольцем в тылу части или на работу в освобожденных от большевизма областях.

При этом принимать во внимание специальную подготовку каждого в отдельности.

5. Добровольно перешедшим офицерам предоставлять до капитана включительно—одного вестового на троих, от майора и выше—одного вестового на двоих, для каждого генерала выделять отдельного ординарца.

6. Удовлетворение культурных запросов добровольно перешедших поставить на надлежащую высоту. Для этой цели могут быть привлечены лица и из гражданского населения.

Организовать снабжение газетами, соответствующей литературой, музыкальными инструментами, практиковать демонстрацию кинофильмов, поощрять культурную и художественную самодеятельность.

III. Добровольно перешедшим гарантируется возвращение на родину по окончании войны в первую очередь, если они этого желают.

Верховное Командование Германской Армии
Верно: полковник штаба

Ставка, 21—IV—43

ГЕЛЕН

Пропуск

Пропуск действителен для неограниченного числа офицеров, бойцов и политработников РККА, переходящих на сторону Германских или Румынских Вооруженных Сил, их союзников, Русской Освободительной Армии и нац. освободительных отрядов.

PASSIERSCHEIN.



Переходить можно и без пропуска достаточно поднять обе руки и крикнуть „Сталин капут“ или

„ШТЫКИ В ЗЕМЛЮ!“

Dieses Flugblatt enthält in russischer Sprache den Grundsätzlich n Befehl des Oberkommandos des Heeres Nr. 13 über die Behandlung der auf deutsche Seite übergehenden Angehörigen der Roten Armee. Demnach sind alle Offiziere, Politarbeiter und Soldaten, welche ehrlich den Kampf aufgeben und freiwillig zu uns übertreten, als Gegner des Sowjetregimes zu betrachten und dementsprechend bevorzugt zu behandeln u. a.: gesonderte und besonders gute Unterbringung. Unantastbarkeit des persönlichen Eigentums (Geldmittel, Wertsachen, Bekleidung Dienstgrad- und Rangabzeichen), sofortige reichliche Verpflegung aus Truppenbeständen, ärztliche Hilfe, sofortiger Abtransport aus der Zone der Feindeinwirkung. Ausstellung eines namentlichen Ausweises.

Наказ командування
нацистської армії
про зарахування
офіцерів і солдат
Радянської армії,
які добровільно
перейшли на бік
нацистів, за
противників
радянської влади,
1943 р.



Наказ префекта Очаківського повіту
полковника І. Д. Константинеску про розстріл
мешканців Очаківщини за допомогу
партизанам і диверсійні акти,
1 листопада 1943 р.

Ф.Р-1028, оп. 1, спр. 537, арк. 30



ПРИКАЗ № 27

Мы, Полковник И. Д. Константинеску, Префект Очаковского Уезда;

Имея ввиду меры принятые Командованием Армейского Корпуса приказом № 32.656-943;

Доводим к сведению населения Очаковского Уезда следующие меры, для того что-бы ознакомиться во время с ними, т. к. в противном случае нарушение приказа повлечет за собой смертную казнь:

1) Село, в котором будут обнаружены партизаны, будет уничтожено.

2) Так-же будет поступлено с селами, в которых произойдут нападения на румынских или германских военных или чиновников.

3) Семьи, которые примут у себя и дадут приют партизанам, будут полностью расстреляны. Все обязаны немедленно сообщить жандармскому посту или ближайшей военной части, когда появятся в селе партизаны или парашютисты.

4) Всякое чужое лицо, которое появится в селе, должно быть немедленно препровождено в жандармский пост, который после опроса даст право на жительство.

5) Всякое нарушение вышеуказанных мер, повлечет за собой расстрел виновных и уничтожение села.

Настоящий приказ будет вывешен во всех селах уезда и будет прочтен населению директорами школ в присутствии примарей и шефов колхозов.

Дан в нашем кабинете, в Очакове, сегодня 1-го ноября 1943 г.

Префект Очаковского Уезда

Полковник И. Д. Константинеску.

Субпрефект.

В. Драгомир.

ОГОЛОШЕННЯ

ПРИЗИВ РОКУ НАРОДЖЕННЯ 1926

Всі чоловіки та жінки року народження 1926, мешканці міста Ніколаєва, включаючи Водопій та Соляні, цим в останній раз призиваються до відбуття трудової повинности, згідно наказу Райхсміністра для зайнятих східних областей про впровадження трудової повинности у зайнятих східних областях від 19.12.41р.

ПРИЗИВ ПРОВАДИТЬСЯ:

У П'ЯТНИЦЮ 20 СЕРПНЯ 1943 РОКУ

о 6-ій годині ранку

в колишньому Спиртзаводі, Ніколаєв, Соборна Ч. 43.

На призив повинні з'явитися:

1. ті, що до цього часу були звільнені, що працюють на верфях, на державній залізниці та в інших місцях, не треба з'являтися тим, що лікарською комісією признані негідними та мають на те білі звільнюючі посвідчення.
 2. ті особи, що на певний короткий термін були звільнені.
 3. приналежні до року народження 1926, що до цього часу не пройшли лікарського огляду.
- ОСОБИСТІ ДОКУМЕНТИ ТРЕБА ПРИНЕСТИ З СОБОЮ, КРІМ ТОГО ТРЕБА МАТИ З СОБОЮ ПУТЬОВИЙ БАГАЖ (КОВДРУ, СТОЛОВИЙ ПОСУД ТА ІНШЕ) ДЛЯ НАПРАВЛЕННЯ НА РОБОТУ ПОЗА МІСТО. БАГАЖ ПОВИНЕН БУТИ ТАК ЗАПАКОВАНИЙ, ЩОБ ЙОГО КОЖНИЙ ПРИЗОВНИК МОГ НЕСТИ БЕЗ ДОПОМОГИ ІНШИХ ОСІБ. КОЛИ Є ДІТИ, ТРЕБА ПРИНЕСТИ НА ЯВКУ ЇХНІ МЕРИКИ.

Хто не послідує цьому призову або втечею ухилиться від робочої повинности, буде, згідно наказу про впровадження робочої повинности, покараний довголітнім ув'язненням в тюрму, а в особливо важких випадках, згідно наказу Райхсміністра для зайнятих східних областей від 17.2.42 р. за шкоду благу Німецького Райху буде вжито покарання стратою.

Оголошення нацистського окружного комісара про мобілізацію молоді на примусові роботи, 10 серпня 1943 р.



Оголошення нацистського особливого суду про страту жителів Миколаївщини за втечу з місця роботи, 1943 р.

Газета «Новый час», 1943 р., № 58, арк. 2



ОГОЛОШЕННЯ

Сьогодні Німецьким Особливим Судом в м. Миколаєві, згідно з розпорядженням Райхсміністра для окупованих східних областей від 17 лютого 42 року, за підшкодження блага німецької держави засуджені до страти:

1. Андрій Скрипченко, народж. 19.1.1925 р. Лобрівка.
2. Іван Макаров " 17.4.1924 р. К. Ніколаєвка.
3. Олександр Ямчук " 20.5.1925 р. Михайлівка.
4. Петро Хрупалов " 20.5.1925 р. Михайлівка.
4. Іван Скляр " 1925 р. Михайлівка.
6. Олександр Філіпов " 1925 р. Архангельськ.
7. Олександр Гончаренко " 1925 р. Архангельськ.
8. Надія Добролеж " 24.9.1925 р. Остапівка.
9. Марія Тараненко " 18.10.1925 р. Остапівка.
10. Марія Сало " 23.11.1925 р. Горашіно.

Перелічені вище особи ухилилися від виконання обов'язкової праці, призначеної згідно § 1 розпорядження Райхсміністра для окупованих східних областей про введення обов'язкової праці в окупованих східних областях від 19 грудня 1941 року і 27 серпня 1942 року та втікли з місця роботи. Через те, що призначена їм робота була воєнно-важливою, вони, відмовившись від неї, причинили шкоду німецькій державі, яка в інтересах всіх народів Європи почала боротьбу проти більшовизму.

Смертні вирoki сьогодні виконано.

Німецька армія і союзні з нею війська європейських держав, а також добровільні з'єднання східних народів, звільнених від більшовизму, борються пліч-о-пліч для досягнення остаточної перемоги над злочинною советською системою. З цього виникає для всіх працюючих європейської території священний обов'язок сприяти цій перемозі своєю роботою на призначеному їм місці праці і цим виявити себе достойним кривавих жертв воюючого фронту.

Всі українці і українки, які ухиляються від цього обов'язку, являються зрадниками та саботажниками не тільки щодо нової Європи, а також особливо своєї власної батьківщини, якій загрожує більшовизм. Це кожному потрібно знати. Тому до всіх, які безвідповідально покинули свою роботу, звертаюся з вимогою негайно повернутися до свого місця праці.

Хто до 20 липня 1943 року повернеться на місце праці, призначене йому службовим зобов'язанням, не буде покараний. А хто після цього терміну буде затриманий, як втікач, підлягатиме страті, якщо не буде присуджена йому в'язниця, або примусова праця.

Миколаїв, 6 липня 43 року.

Окружний комісар.



Вигнання жителів
Миколаївщини на примусові
роботи до нацистського
рейху, 1943 р.



Трудова книжка
вигнаної нацистами
на примусові роботи
до нацистського
рейху мешканки
Миколаївщини
Л.Ф. Сичавської

Ф.Р-5859, оп.1, спр.19526, арк.7



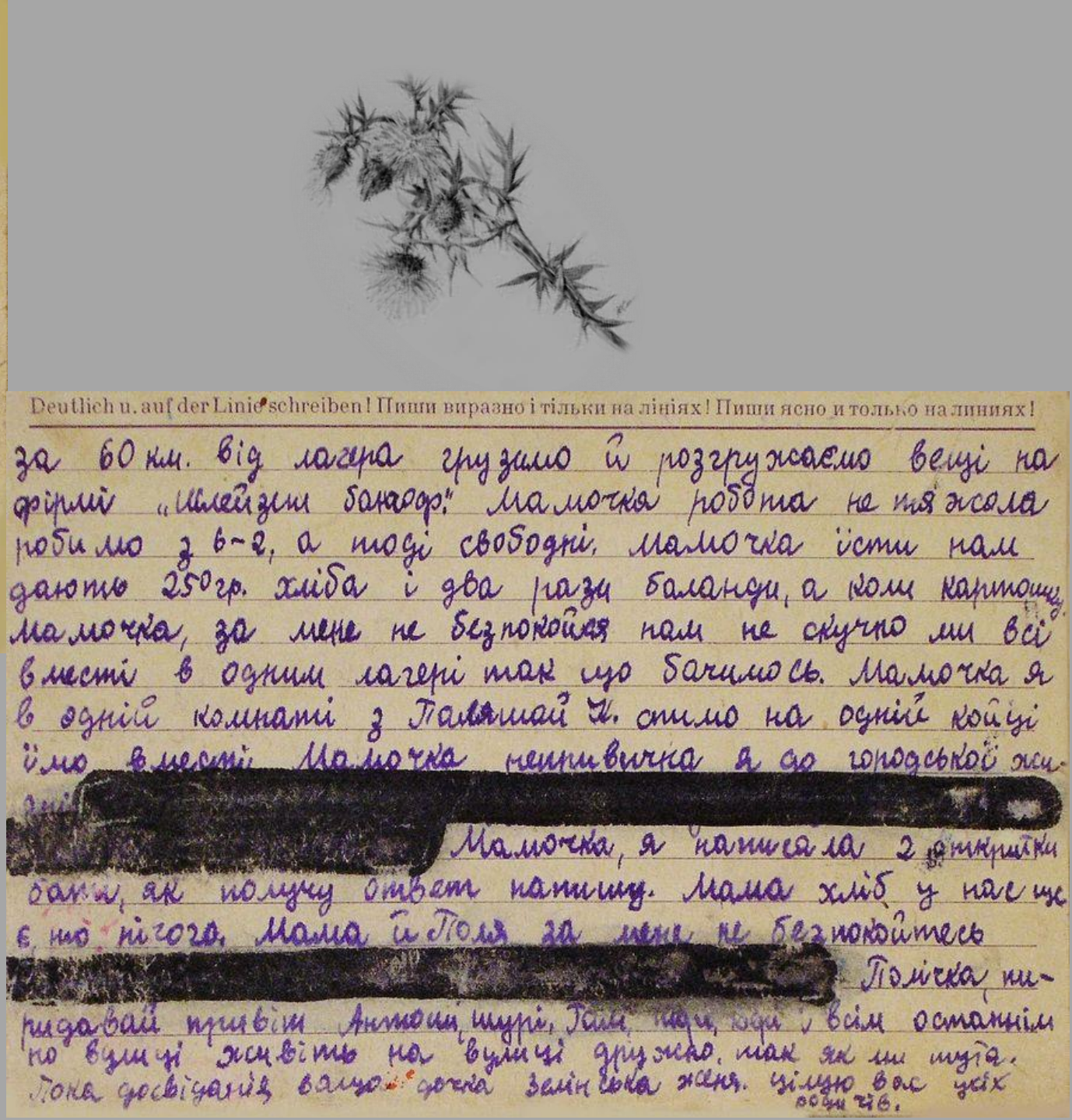
ARBEITSBUCH
FÜR AUSLÄNDER

76

1	Herkunftsland	besetzte Ostgebiete
2	Geburtstag	3. März 1926
	Geburtsort	Porominka
	Kreis	Perwomaisk
	a) Staats- angehörigkeit	ungeklärt (Ostarbeiterin)
4	b) Volks- zugehörigkeit	
	a) Familienstand led., verh., verw., gesch.	led.
5	b) Anzahl der minder- jährigen Kinder	

ARBEITSBUCH
FÜR AUSLÄNDER

3



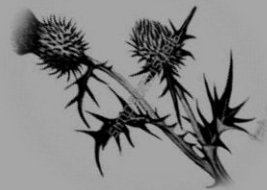
Лист насильно вигнаної на примусові
роботи до нацистського рейху
Євгенії Зелінської до рідних,
12 вересня 1943 р.



20
 тоді вродив Григорій Григорій
 Козинцевич 1914р. 3 березня
 в с. в. Арбузівці Ізясської обл.
 де прожив своє дитинство і ювілейні роки.
 Батько із сім'ї середняків. Родив із 1922р.
 по 1933р. на ст. Кавунах у Луцькому.
 із 1933р по 41р. родив у Арбузівському
 кооперативі, звідси його мобілізували в Армію
 Західноєвропейський фронт.
 Козинцев Григорій потрапив на окуповану
 територію з 1941р. по 1944р. 12 марта.
 Родив у концесії „Дом Колективізації“
 12 березня 1944р. німці виконують із
 села до м. Вознесенська у лаші. 16 березня
 етапом виводять, через Бучу. До Березовки
 мали німецькі есесівці, а у Березовці здали
 добровольцям і поліції. Поліції було 12
 чоловік із Жарковської області і 2 конче-
 лантин. Із Березовки мали через
 Бессарію. Кожен день було застрелено
 4-8 чоловік із голоду помирали. 12-14
 чоловік. Коли приймали нас у Румунію
 село Нимію то на утро померло 86
 чоловік.

Спогади Григорія Козинця
 про перебування на примусових роботах у
 нацистському рейху

Поліцейський Мисчук приказав оберт
 в туберкульозних напівмихх лоні і
 дано модяи, то половина модіи заболіла
 на кровавий потос. Як осталих, так на
 почали сну існу не знаю. По Мадярщині
 нас мали тільки мадярські солдати.
 Коли приймали нас на одну станцію назви
 не знаю, то речка поліцейський із констант
 відішли на фортировку, це анітували іти
 з ними, що будемо умірати з голоду. Ну
 були такі „герої“ з Жировраденської області
 фанії не знаю. Коли нас поїхали на поїз
 то 2 цукі іти не давали. Волеї було у
 пої і вшав. У ешалоні пішла до перн
 мір. Із 60 чоловік із нас в агона ост
 46 чоловік, остальні померли. Привезли нас в
 Австрію 20 км. от Вени у лаші, там
 зробили нам гизиндрівні, і давали їти
 50 грам хліба Іраз ципаніу, із Вени
 нас привезли в Ерфурт у лаші
 розпределитель. Там нам був карантин
 нашімні на 20 цук і поборіло 65%
 людей міром. (число беру із сів врага, що там
 робив).



21
 На 21 цукі почали розбирати нас
 на роботи. Нам 20 чоловік забрав один
 фермар у і. Мілославці робити бортобудівництв.
 Родили ми у Мілославці Імлячів, а тоді
 переїхали у і. ~~Бучу~~ у тунірі. Я родив на
 цукі лашініх матеріалів (камінь пісок, цегло).
 Хлібок давали 200 гр. хліба (корія, і сир.
 Був майстер конний день да крашу.
 У лагері нас попочину було 181 чоловік, а як
 мали союзники освободили остало 103 чоловік,
 а то померли і побили. Манфартмерія не визивали
 у міра лаші була робота оштрахувати
 на шів шівні, ударити палком, розкидати
 хліб, а тоді шіві змари, а він фотодарі
 Добровольно пішов у армію німецьку
 Чернурова Іван. В. у і. Калі Я ішо
 бачив Наврелю, як іх везли на берніт.
 Іанурелю по Іанурелю давали на 14 чоловік
 едвоніпограбову бурванку хліба. а 14 апрелю
 вивали нас у шів Германії. І 16
 апрелю в 11 год. дн. нас освободили союзники
 (ан військи).

4

Знает все. Много курит. 1921г.
Учр. г. Петроградская, Русская, из ари-
стократов. Бр. - не закончил институт
ребенком, образовании среднее, по спе-
циальности фельдшер, гр. 1-а сср, ссн
и судител. Временно не работает.

Прим. г. Некрасовск Ул. Базарная № 1
Позитъ.

В отъездъ съѣхъ за сѣмъ котла, покаявши
предъ прачею по сѣмъ 29 гл. Усер.

Spring.

Spring.

Spring.

Spring.

Summary—

Я поступила учиться в Среднюю школу,
которую окончил в 1987г. После окончания
саши Власов я поступила в Люберецкий
г. Колледж.

В 1939г. окончил медицинский. Устроился на работу в госпиталь так, как Филиппа зачислили за Вуляковского Виктора Васильевича 1914г. рождения. Который работал в котором Наркомздравом НКВД слесарь-механиком.

В гор. Краматорске я противомо домини
активации коллективизации войсками.

Мунд все время находился в эрстельных
кампаниях. В начале Отечественной войны
Мунд находился в т. Ахерштедте, где и был
мобилизован в Кавказскую Армию.

Вопрос: Хотелуе Фил. Ва
и Жакимовичев в этой Синод?

Отвѣтъ: В какой сирота и не-
купилася потому, что имела ребенка и
стариков и трудоспособных.

Вопрос: Расскажите нам
замышлен в период оккупации пер. Крам-
ной. Какими войсками?

Отвѣтъ: В мѣсяцъ м-мъ 1947г.
составитъanova Я иносъ неводотала

Leaves

а затем и к своему собственному благополучию. В конце апреля 1941 г. при возвращении из Вятки. Крайне тяжело, где ему удалось справиться так, как он должен кандидатом партии, и со своим семейством. Мы сейчас переживаем еще. Прощайте к своим родственникам.

Вавилонские мучи 1941г. на пути изгнания
в 2. Перво-наперво, мы сядем в вагон в
силе Павлоградского о-на. Мы поспешим в
Я. с собой будем иметь в соседней комнате
еще на работу и т.д., где были задержаны
русские пашаши, и были направлены в город
Павлоград в каменную, где находились в
подвале трех суток. После этого мы
переедем в новую и новую в первый раз
мысли в числ. других советских граждан
ввели в Семейный. Родители с детьми
книжки остались в том же силе Павлоградского
о-на каменная, где мы были.

Вопрос: Где или занимался
находясь за границей?

Вот он: в конце сентября мы
уже нас привели в г. Лейпциг (Германия)

на пересыльный пункт, Оттуда были направлены на аэродромный завод "Верх".

Работая на этом заводе в январе или
феврале м.ц. 1944г. узнал из этого завода много
и связаных с настоящим организацией в которой

June 5-

привычки активного участия в распространении листовки. Два или три раза привосил листовки в лагерь в котором я находился удаляясь от них, чтоб я их раздала среди лагерных рабочих и военнопленных.

На этом заводе я работала до мая 1941 г. В конце мая месяца я была арестована и нахожусь в Зстенко г. Лагпг.

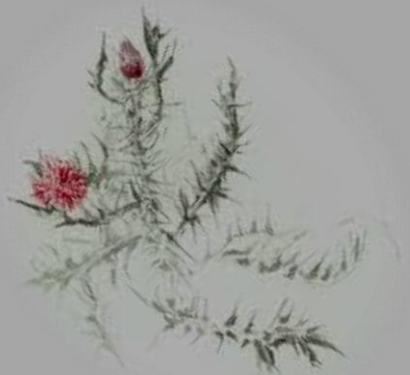
Вопрос: Расскажите, за что
вы были арестованы и сосланы в г. Нарын?

ответ: В основном наша м-ция
моя муж в числе других рабочих был арестован
за распространение листовок. Через некоторое
время в нашем лагере появились аресты среди
женщин.

В конце мая 1941 г. я был арестован
достоин и помещен в тюрьму, где находился
до лета 1941 года. ^{в тюрьме} В тюрьме я читал и писал.

Покрываются в течение трех-двух дней
мелкой взвешью на дне, так производят отбросы
сбавки составом почвы. Отбросы сбавки производят
Наличие отбросов в границах кустов, при этом
переводятся. На дне более кустовидных в углу
до самого кустов. Вокруг кустов отбросы
в кусты в которых кустовидные другие отбросы
из числа тех, которые распространяются
иногда кустов. На этом дне в рассказе
отбросы кустовидные и кустовидные, так как

knob-



16
мной муж, воевода, сестры сестры сказали, что все
уже знают и нечего скрывать.

Непродано 3-4 дня как меня вторично
ввели на допрос, где уточняли мое показание
при первом допросе и отпугивали на плашке,
после этого дали расписку и отправили
обратно в камеру.

После двух допросов меня больше не ввели
на допрос. Вскоре после первого допроса следователи мне пред-
лагали, чтоб я все рассказала, тогда они отпустят
каменную рейку, но я не соглашалась до огла-
сания моего имени. После этого я все рас-
сказала.

В конце июня м-ца 1944г. нас посадили
в камушки и отправили в концлагерь
г. Аушвиц Польши.

По прибытию в этот лагерь нам дали
ст. пещеры отделили и увели в пещерный
лагерь.

Перед некоторым временем я узнала, что мой
муж был со мной. В концлагере находилась
до ноября или декабря м-ца 1944г. При подходе
нашей Красной Армии всех заключенных
ввели в т.г. Германию.

По прибытию в концлагерь все заключенные
на левой руке накалывали порядковый номер,
в том числе и мне накалывали № 82986.

Список—

Вопрос: Где и в каких лагерях
вы находились в Германии?

Ответ: В ноябре или декабре
м-ца 1944г. нас ввели в концлагерь, который
находился в г. Миттвайде Германии. В этом
лагере находились до 13 апреля 1945г. Работали
на „Линдновском Заводе“.

При подходе американских войск к городу
нас погрузили в вагон в количестве 500 чел.
и увели в Чехословакию г. Прага.

На железнодорожной станции к вагону
подшла одна гражданка и забрала меня
и еще одну немку и увела к себе на квартиру
где мы купались, переоделись после того
она убрала в госпиталь, пока этот
вагон ехал из Праги. Отехав 20 км
от города были расстреляны, об этом
мы узнали от других заключенных и местных
жителей.

Вопрос: После бегства из
вагона в котором находились заключенные,
где и чем вы занимались? Какими войсками
были освобождены?

Ответ: Как я выше пока-
зала, по прибытию в г. Прагу нас ввела
одна чехская гр-ка, которая определила
в госпиталь. Находясь в госпитале нас следовало

Список—

17
дальше к нам пришли врач, обходившийся и интересовался
что мы здоровы только изнутри кровно-
теми нам, чтоб мы ушли к немцам, где
будем находиться до освобождения Красной
Армией. На совет врача мы согласились.
Он нас устроил в одну директорию школы,
в которой находились до освобождения
Красной Армией.

После освобождения я сразу возвратилась
в г. Первомайск к своим родственникам.

Вопрос: Что вы делаете
дополнить к своим показаниям?

Ответ: Дополнить к своим
показаниям в меня ничего нет.

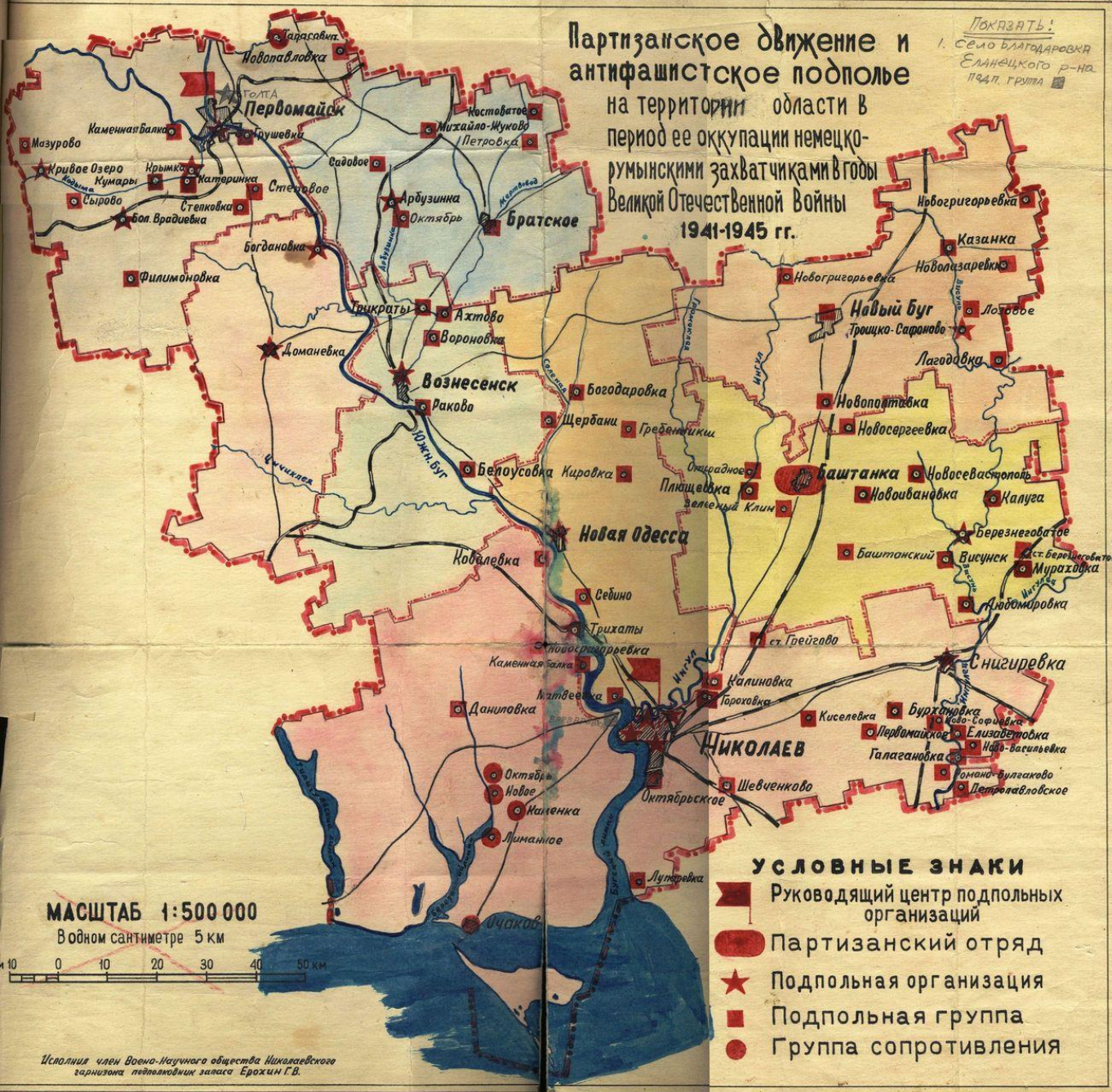
Протокол допроса записан
всего моих верю, мной прочитан
в том расписывалась. Спись—

Допросил лейтенант Уссу
#10

Протокол допиту 15 правня 1946 року Ю.К. Ігнат'євої, яка перебувала на
примусових роботах у нацистському рейху (закінчення)



НИКОЛАЕВСКАЯ ОБЛАСТЬ



Мапа із зазначенням підпільних організацій, груп і партизанських загонів, що діяли під час тимчасової нацистської окупації Миколаївської області, 1941-1944 рр.

Ф. П-10, оп. 1, стр. 15.





Керівник підпільної організації
«Миколаївський центр» Віктор
Олександрович Лягін



Заступник голови комітету
підпільної організації
«Миколаївський центр»
П.А.Комков



Учасник підпільної групи
«Миколаївський центр» Шура Кобер



Учасник підпільної групи
«Миколаївський центр» Вітя
Хоменко





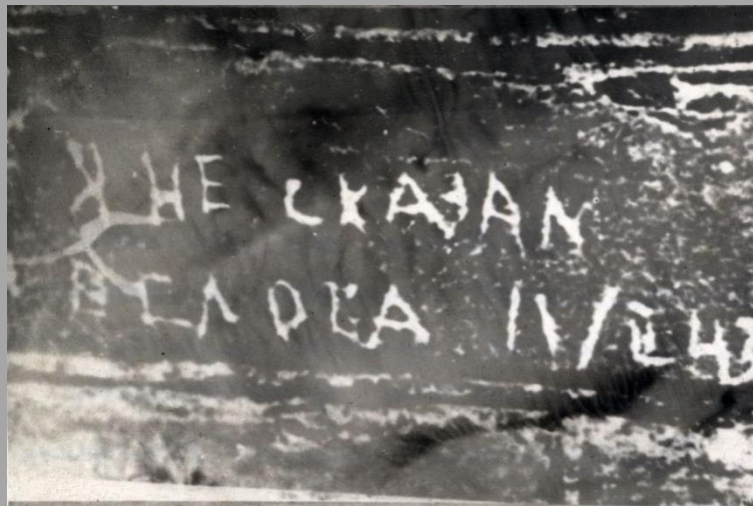
Група партизан групи Г. М. Седнева,
1942 р.



Учасники підпільної партизанської
організації «Партизанська іскра»,
с. Кримка Первомайського району
Миколаївської області



Даша Дяченко – Герой Радянського Союзу,
учасниця підпільної партизанської організації
«Партизанська іскра», що діяла у с. Кримка
Первомайського району



Напис «Я не сказал ни слова. 11/11. 43» на
стіні камери у в'язниці, де нацисти
утримували членів підпільної
партизанської організації «Партизанська
іскра»



Напис на стіні «Да здравствует Родина. 18/11.43» у
камері жандармського управління у с. Кримка
Первомайського району, де нацисти утримували
під вартою членів підпільної партизанської
організації «Партизанська іскра», 1943 р.



УКАЗ ПРЕЗИДИИ ВЕРХОВНОЙ РАДИ СРСР
УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОУНАГА СОВЕТА СССР
СССР ОЛИИ СОВЕТИ ПРЕЗИДУМНИНГ ФАРМОНИ
СССР ЖОГАРҒЫ СОВЕТИ ПРЕЗИДУМНЫҢ УКАЗЫ
УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОУНАГА СОВЕТА СССР
СССР ОЛИИ СОВЕТИ ПРЕЗИДУМНИНГ ФАРМОНИ
СССР ЖОГАРҒЫ СОВЕТИ ПРЕЗИДУМНЫҢ УКАЗЫ



УКАЗУ ПРЕЗИДУМУУЛ СОВЕТУЛУУ СЭПРЕМ АЛ УНКУНИЙ РСС
PSRS AUGSTĀKĀS PADOMES PREZIDIJA DEKRETS
СССР ЖОГАРҒЫ СОВЕТИННІІ ПРЕЗИДУМУУНУУ УКАЗЫ
УКАЗИ ПРЕЗИДУМИ СОВЕТИ ОЛИИ СССР
УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОУНАГА СОВЕТА СССР
СССР ОЛИИ СОВЕТИННІІ ПРЕЗИДУМНИНГ ФАРМОНИ
СССР ЖОГАРҒЫ СОВЕТИННІІ ПРЕЗИДУМНЫҢ УКАЗЫ

УКАЗ

ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО СОВЕТА СССР

О присвоении Гречаному П.К., Дьяченко Д.Г.
и Моргуненко В.С. звания Героя Советского
Союза

За мужество и героизм, проявленные в борьбе против фа-
шистских захватчиков, присвоить посмертно звание ГЕРОЯ
СОВЕТСКОГО СОЮЗА организаторам и руководителям подпольной
комсомольской организации "Партизанская искра", действовав-
шей в Первомайском районе Николаевской области Украинской ССР
в период Великой Отечественной войны:



ГРЕЧАНОМУ Парфентию Карповичу.
ДЬЯЧЕНКО Дарье Григорьевне.
МОРГУНЕНКО Владимиру Степановичу.



Председатель Президиума
Верховного Совета СССР - К.ВОРОШИЛОВ.

Заместитель Президиума
Верховного Совета СССР -
(М.Георгадзе)

Москва, Кремль
1 июля 1958 г.

Указ Президії Верховної Ради СРСР «Про
присвоєння Парфентію Гречаному,
Дар'ї Дьяченко та Володимиру Моргуненку
звання Героя Радянського Союзу»,
1 липня 1958 р.

Ф. Р-992, оп. 14, спр. 26, арк. 261.



Довідка штабу
партизанського руху
3-го Українського фронту
про діяльність розвідувальної
групи УШПР
під командуванням
Ф.М.Кирильченка за період
з 17 квітня 1943 р. по
28 лютого 1944 р.,
5 квітня 1944 р.

Ф.П-10, оп. 1, спр. 31, арк. 10-11.



С П Р А В К А
о деятельности разведгруппы УШПР под командованием Кириль-
ченко Ф.М., за период с 17.4.43 г. по 28.2.44 года.

1. Разведгруппа в составе 3-х чел., старший группы Кирильченко, Янгер и радистка Мухоморова заброшены УШПР в тыл про-
тивника на самолете с парашютами 17.4.43 г. в район с. Червоны
/ 40 км. ранее Апостолово /.

2. Радиосвязь с УШПР группа держала с 18.4.43 г. по
10.6.43 г. после чего при перемещении местонахождения группы рация
была утеряна Янгером.

3. 2.5.44 г. старший группы Кирильченко отправился в
г. Николаев к своим родным и с этого времени группа распалась.
Тов. Кирильченко прикинул киподпольной организации Г. Николаева,
а тов. Янгер организовал самостоятельный отряд / см. отчеты и
справки по Березнегатовскому партизанскому отряду /.

4. 19.8.43 г. для связи с группой Кирильченко и достав-
ки питания для рации УШПР 3-го Украинского фронта выброшена в
район дислокации группы на самолете с парашютом связник т. Воро-
жко В.И., которая благополучно приземлилась в группу.
В феврале 1944 г. в район Березнегатовое на связь с
группой Кузьменко УШПР при 4-м Украинском фронте вошел на самолете
с парашютами группа в 6 чел., которая приєдналась к группе Кузь-
менко. По предательству Журавина была арестована Гостяно и рас-
стреляна.

5. В мае месяце 1943 г. тов. Кирильченко устанавливает
связь с т.т. Колцовым и Захаровым - членами разгромленного в
феврале подпольного центра города Николаева. И приступает к налад-
ке работы. Для работы в подпольной организации т. Колцов
предлагает назначенного боедиректора тов. Филиманова А.В. с его груп-
пой в 5 чел., который в свою очередь привлекает к работе в орга-
низации врача Тавяного С. Особая группа врачей в составе 31 чел.
врач Тавяный устанавливает связь с группой Дорожко-Васильской В.И. и
12 чел. Кроме того в подпольную организацию входят организован-
ные т.т. Колцовым и Кирильченко.

1/ Группа на станции Гороховка - старший Мухомов, связь
с этой группой осуществлялась через радиоприемник.

2/ Группа в Березнегатовое - руководитель Кузьменко.

3/ Группа на станции Кульбакино - руководитель т. Мухомов.

4/ Группа в совхозе Мельничко из 5 чел. руководитель Савица
И.С.

6. Подпольная организация имела связь с группой Ковален-
ко / 4-й отд. совхоза Мельничко / входившей в подпольный центр гор.
Николаева и с подпольной организацией - руководителем Мухомовым.
С группой Янгера подпольная организация т. Кирильченко
связи не имела.

7. Боевая деятельность подпольной организации в тылу
противника.

а/ В 1943 г. в районе станции Знаменка группа Куля-
ВА организовала крушение 2 эшелонов противника.

б/ В конце 1943 г. в районе ст. Кульбакино группа тов.
КуляВА организовала крушение 2-х эшелонов противника. Одним из
них с зерном.

в/ Группа тов. ОРСИКО в совхозе Мельничко проводила вре-
дительство путем уничтожения поголовья скота, заражения его
бешенным, снижение урожайности, расхищение хлеба.

г/ Группа Селиманова организовала саботаж на трикотаж-
ной фабрике, передала значительное количество белья изгото-
вленного на фабрике военнопленным и находившимся в больнице.
Сохраняла ценные оборудование фабрики от эвакуации в
Германию.

д/ Группа врача Тавяного систематически вела работу
по освобождению молодежи от угона в Германию, выдавала лож-
ные справки для освобождения от мобилизации на работы. Снаб-
жала различными документами, одеждой из плена военнопленных.

е/ Группа Дорожко-Васильской, организовавшаяся в 1944 г.
как комитет помощи военнопленным - организовала походы и по-
мощала бежавшим из лагерей военнопленным документами, продук-
тами, деньгами, препятствовала их на квартирах.

Подпольная организация распространяла прокламации
2 раза выпустила листовки общим тиражом до 3000 штук, в день
октябрьской годовщины было подготовлено 50 плакатов.
В равное время членами организации уничтожено 3 нем-
ца и 2 немчинки годины.

8. Потери организации - арестованы и расстреляны Гес-
тапо - тов. В.В., Кузьменко, Голубко, Яковлева, Селиманов.
Арестованы и неизвестно где находятся Иванов И.И.,
Варанов И.И.

Справка составлена на основании отчета т. Кирильченко
и материалов опергруппы УШПР при Военном Совете 3-й Ударной
Армии.

ЧЛЕН ВОЕННОГО СОВЕТА И
НАЧАЛЬНИК ШТАБА ПАРТИЗАНСКОГО ДВИЖЕНИЯ
3-го УКРАИНСКОГО ФРОНТА
ПОЛКОВНИК / АПОСТОЛ /

НАЧАЛЬНИК ОПЕРАТИВНОГО ОТД. / Мухомов /
МАЙОР / МАКИС /

из 4 экз.
исп. Григорьев.
И.4.5.44 г.

Переживание мое во время оккупации немецкими извергами.

Монсеевой

Во время отступления Красной армии мы с семьей выехали из города. До сентября 22 вернулись назад. Долгое время мой отец, а так же семья не работали. Узнав в зрелом возрасте, что мой отец вернулся, прислали за ним. Он явился в зрелом возрасте и поступил на работу в аптеку. В это время уже начали преследовать в рабочих бирох. Мой отец посоветовал мне устроиться в аптеку на 3-4 часа работы. На что я соглашался, так как переехал в маленький город в присылку к немецким извергам. Проработав год в аптеке я попал под сокращение, несмотря на то, что я в это время был болен. (и лежал в больнице с тяжелыми легкими). После моего сокращения мне прислали повестку на биржу. Через короткий промежуток времени у меня на руках было уже три повестки на все время, тогда пришла повестка и моя жена на биржу. На бирже у меня спросили: знаю ли я немецкий язык? На что я ответил отрицательно. Меня хотели направить на работу в казино, на должность официантки, я начала возражать и сказала, чтобы меня направили на свою работу, но в этом мне было отказано. Мне стало ясно, что я пришла в биржу к Красным, мне предлагают мою работу. Но вместо этого меня и некоторых других направили под повестку на работу с немцами. Проработав там до конца дня, и не получив своих документов, я ушла с работы, на которой больше не присутствовала. После этого мне отец выдал повестку на работу в биржу. Проработав там, так как не мог прийти по делу немецкой работы, но не немецким извергам. Проработав в семье два-три месяца, я уехала в газету, где приходится жить год, меня оккупировали. В этой же день я приехала домой в г. Николаев. На следующий день я с матерью была у многих врачей. Получив справки, я немного успокоилась. Через этот день, как мне нужно было явиться на комиссию я получила бюллетень жизни, и материю себе сама так, что можно было посмотреть мою мать. Таким образом я была вполне уверена, что меня освободят. Так и случилось, меня освободили, но всего лишь на две недели до 16/II-43. Наступило время явки. У меня были справки, но я боялась, чтобы их не порвали, поэтому я решила добавить болезни. 12/II-43. Я порезал себе ступни ножом, таким образом я могла на ногах отрабатывать работу. Меня отпустили на две недели. С того дня я пролежала в постели почти месяц и встала. (Привожу отрывок из дневника и из всех бумаг). После болезни я скрывалась, так как была вынуждена из домашней книги и бумаги не работала. В время отступления немецких захватчиков я, зная, отец, подруга сидели в это время в тюрьме. Так произошло 15/II-43. Там дождались мы нашей доблестной, Красной армии освободившей нас от немецко-фашистских захватчиков.

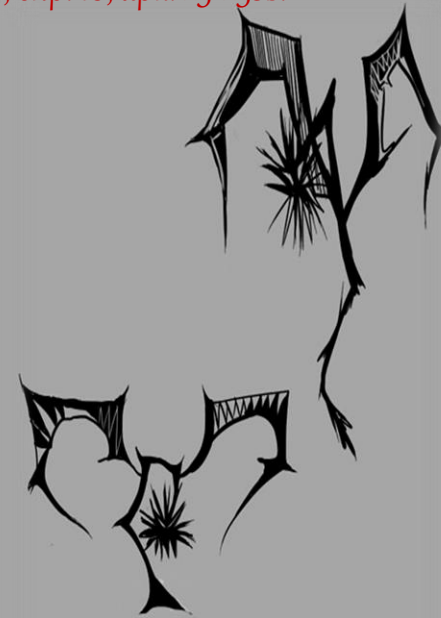
Сочинение ученицы III класса
Николаевской Неполной Средней
женской школы №2.

Сухоруковой Валентины.
Что я пережила во время оккупации немцев.
Как только немцы вступили
в город Николаев, они сейчас
же показали свое зверское
отношение ко всему народу.
Народ впервые увидел то,
чего не видел за двадцать
пять лет Советской власти.
На базарной площади
сразу они повесили десять
невинных человек, и эти
зверства продолжались до тех
пор, пока они не отступили
из города. Мне очень при-
шлось пережить очень труд-
ный для меня момент. Когда
брали детей 1926 года в
Германию, я тоже шесть
раз ходила на комиссию,
но меня отпустили, потому

что я искалечила себе руки
и ноги, и после этого мне
пришлось бегать очень много
времени. Еще я переживала,
когда я не работала, то
немцы ходили по квартирам
и забирали в лагерь тех,
которые не работали.
Тогда я в лагерь, каждый
день нас всех, которые
находились в лагере, вози-
ли на работу. В зимние
морозы нас, гнали, как
скот, километrov за десять,
поднявцай. И с того
дня, как вошли в город
Красные войска, я стала
вольная, свободная, свободная.

Твір учениці 7-го класу
Миколаївської неповної
середньої жіночої № 2
Валентини Сухорукової
«Что я пережила во время
оккупации немцев»,
21 червня 1944 р.

Ф.Р-3043, оп. 1, спр. 10, арк. 25-253в.



34
Как забирали меня в
Германию.
По вербовочному призыву в Германию
устроился в 1941 году, я тогда
отправил в эту группу. Мне
дали цу даму и увели в спуск
завод. Перед тем, как идти
не касались я Нитерла себе
шарфа привел и на руки и ноги
посадила тесноку, от которого
и сейчас бошу пятна, и потом
решила идти на каменную, но
дальше Лазарев не посмотрел на
эти руки, и написал в моем
месте "трудоспособная", тогда
я решила подойти к немецкому
врагу. Но этот был такой злой
и мне пришлось ехать в
далекую Германию. Убедать
на станциях не было возможности,
потому что не так прислаивали
немцев, как тогда и мне
пришлось расстаться с Украиной
и ехать в Германию.

35
Как я бежала из Германии.
Когда поезд отъехал от станции,
то у меня оторвался кусок
сердца, и я без чувств и ничего
не помню, что происходило в то время.
Когда я пришла в себя, то мы
были в 30 км от родного города и
тогда я только почувствовала,
что эти люди ведут нас, как
собак и мне стало так больно и жутко
на это я начала плакать. Подарок
нас кормили лишь бы мы не умирали
с голоду. Давали на день 500 гр хлеба
100 гр кабачка, 200 гр сыру, от которого
нужно отравлять по р. цваси. Но
на эти продукты жить было не
возможно. Я забрала с собой
все вещи и набрала продуктов.
Ушла я бегом.

Как мы встречали в Германии.
Когда поезд стал подходить к
вокзалу армянского города

36
Бремену, нас вывели из вагонов, как
обезьян и построили по одному.
Видя ходят немки выбирают
себе на работу девочек. Я тогда
попала к хозяйке. Когда мы
пришли она завела нас в сарай
и сказала, что это наша кухня
та будет. С первого же дня
она заставляла работать
нас, судящую работу, а обед
одна буханка 3 раза на день
и 500 гр хлеба.

Как я бежала из Германии.
9-1943 г. Я решила убежать из
Германии. Идти было не возможно
по незнакомой местности, прошли
границу и только вышли на дорогу,
как увидели немца, едущего на
машине, он спросил у нас
документы, не их у нас не
было, и он забрал нас в лагерь

воспитанному, где мы были 2 дня,
и решили убежать оттуда, но
мне кемово не повезло. Когда
я прыгала, то зацепилась за какой-то
проволоку и не могла прыгнуть,
а тут подошел нацист, да как
треснет меня прикладом по спине,
так я и свалилась на землю.
Потом мы были эвакуированы в
Бухенвальд. В лагерь мы попадали
3 раза. Там мы говорили, что
мы эвакуированы из Хайнгофа.
Это нам и помогло, когда мы
стали переходить границу.
Германия - Польша, там
пришлось перейти реку, а по
нас стреляли с одной стороны
и с другой. Когда мы прыгали
в бегу нас забили в лагерь
откуда мы совершили не побег
и оступились на румынской
стороне. Ехали с румынами

36X
было очень опасно, но мы решились
на все. Охоты у нас не было,
в чем мы стояли в том и пришли
домой. В одной платке и то
все порванное. Когда мы пришли
к Николаю, то тут была
тоже граница, через которую
было трудно переправиться, а
румыны хотели за 3 человека
10 марок, мы 100 руб. и мы
решили пойти сдать последние
платье и продать. Нашли спосо-
бом мы выжились домой, где
находимся и сейчас. Сейчас
сейчас у меня одно платье и одна
рубашка, маты и дресс, больше
у меня нет ничего, даже
и документов все осталось
в проклятой Германии.

Училась в классе Б. ит №4
Швей Е. М.

Твір учениці 6-го класу миколаївської школи № 4 Є.М.Швець "Как
забирали меня в Германию и как я бежала из Германии",
21 червня 1944 р.

Ф.Р-3043, оп. 1, спр. 8, арк. 34-36.



ПРИКАЗ

ВЕРХОВНОГО ГЛАВНОКОМАНДУЮЩЕГО

Маршалу Советского Союза Коневу

Войска 2-го Украинского фронта, продолжая наступление, сегодня, 22 марта, после двухдневных упорных боев овладели городом Первомайск—важным железнодорожным узлом и сильным опорным пунктом обороны немцев на среднем течении Южного Буга.

В боях за овладение городом Первомайск отличились войска генерал-лейтенанта Жадова, генерал-полковника Шумилова, генерал-лейтенанта Родимцева, генерал-майора Лебедеенко, генерал-майора Акименко, генерал-майора Морозова, генерал-майора Бакланова, генерал-майора Лиленкова, артиллеристы генерал-майора артиллерии Полуэктова и танкисты генерал-майора танковых войск Каткова.

В ознаменование одержанной победы соединения и части, наиболее отличившиеся в боях за освобождение города Первомайск, представить к присвоению наименования «Первомайских» и к награждению орденами.

Сегодня, 22 марта, в 21 час столица нашей Родины Москва от имени Родины салютует доблестным войскам 2-го Украинского фронта, овладевшим городом Первомайск,—двенадцатью артиллерийскими залпами из ста двадцати четырех орудий.

За отличные боевые действия об'являю благодарность всем руководимым Вами войскам, участвовавшим в боях за освобождение города Первомайск.

Вечная слава героям, павшим в боях за свободу и независимость нашей Родины!

Смерть немецким захватчикам!

Наказ Верховного
головногокомандувача
про звільнення
м. Первомайськ військами
2-го Українського фронту,
22 березня 1944 р.





Підрозділ стрілецького полку у наступі під
м. Вознесенськ, березень 1944 р.



Підбитий нацистський танк „Пантера” біля
м. Вознесенськ, 1944 р.





Фронтний шлях біля Миколаєва, 1944 р.



Колгоспник Помнік вказує командиру розвідки
Ширяєву шляхи проходження через мінні поля,
березень 1944 р.



Гарматний розрахунок веде вогонь по передовій лінії нацистів в бою під м. Миколаїв, 28 березня 1944 р.



Група офіцерів на спостережному пункті під час боїв за звільнення Миколаєва, березень 1944 р.



Генерал К.В.Свиридов з офіцерами штабу корпусу, березень 1944 р.



Переправа радянських військ через р. Південний Буг по Варварівському мосту, березень 1944 р.



Переправа військових частин
визволителів через р. Південний Буг
у Миколаєві, 1944 р.

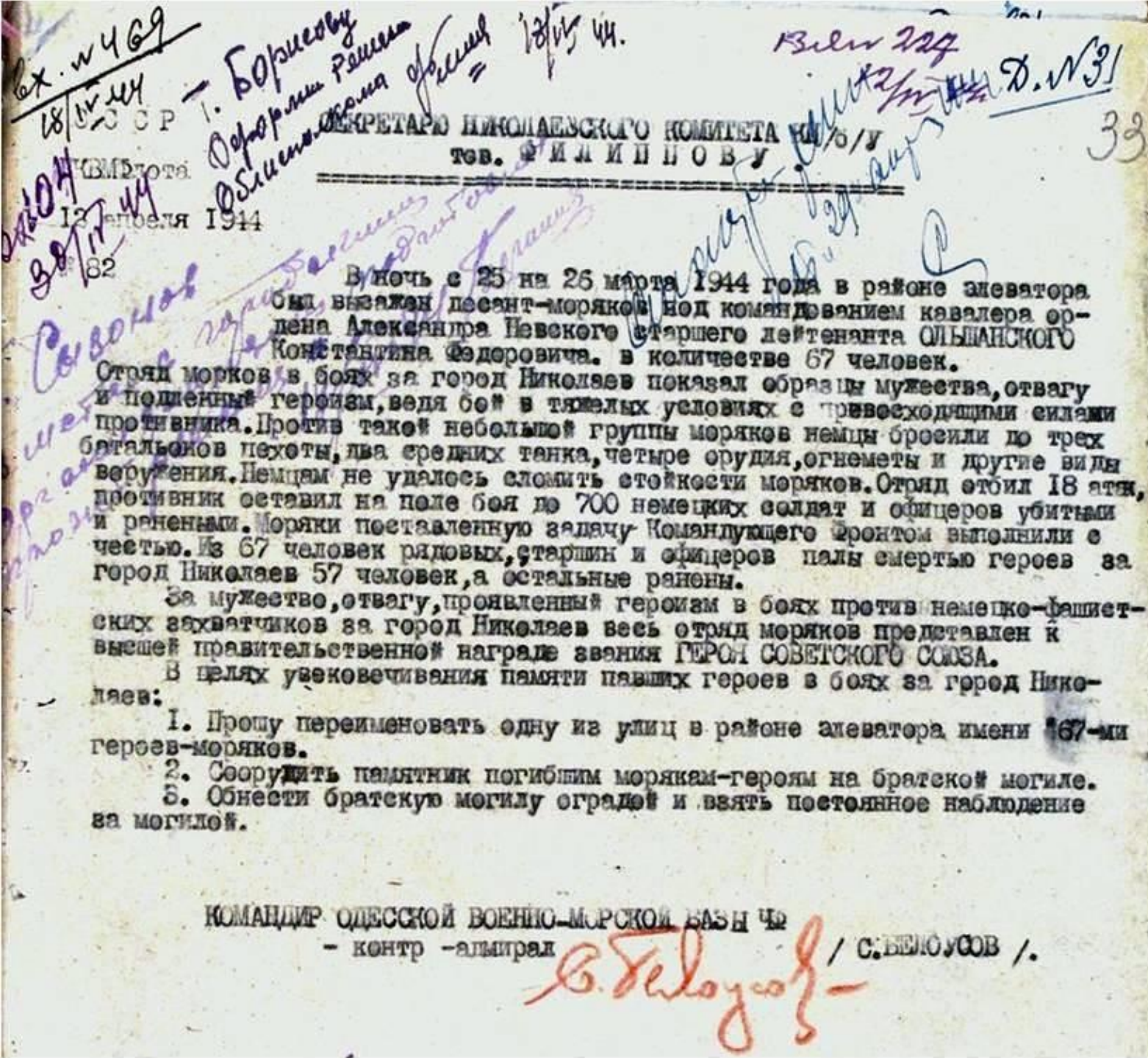


Костянтин Ольшанський
— командир загону
68-ми десантників



Учасники боїв за Миколаїв —
десантники загону Костянтина
Ольшанського: Микита Гребенюк,
Михайло Хакімов, Микола
Щербаков, Іван Дементьєв,
Навалов, Микола Медведєв.





Лист командира Одеської
військово-морської бази
Чорноморського флоту контр-
адмірала С.Белоусова до
секретаря Миколаївського
комітету КП(б)У І. Філіпова
про подвиг 67 десантників під
командуванням
Костянтина Ольшанського,
від 12 квітня 1944 р.

Ф.Р-992, оп. 2, спр. 72, арк. 33.



Повідомлення про героїчну смерть
Костянтина Ольшанського
під час визволення Миколаєва,
27 березня 1944 р.



НКВМФ
Войсковая часть
ПОЛЕВАЯ ПОЧТА
70180
29.04.1944
№ 212

Форма № 4
Приказ НКВМФ № 353—41 г.

г. Ватутин
ул. Вионерская д. № 28
Ольшанской
Екатерине Акифоровне

ИЗВЕЩЕНИЕ

Ваш Муж - Старший лейтенант
муж, сын, брат, военное звание

Ольшанский Константин Федорович
фамилия, имя и отчество

Уроженец Харьковской обл. ст. Приколошное
область, район, деревня, село

В бою за Социалистическое отечество, верный военной присяге,
проявив героизм и мужество

убит в бою 27 марта 1944 года в г. Николаев
убит, умер от ран

Похоронен г. Николаев, краснофлотский окв. 1.
место погребения

Настоящее извещение является документом для возбуждения ходатайства
о пенсии (приказ НКВМФ СССР № 325 от 16 июня 1941 года).

Командир части
М. П. Вайтман

Комиссар части
(Вотанов).

ООНУЗ СОВЕТОВИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК
ООНУЗ РАДЯНСКИХ СОЦИАЛИСТИЧНИХ РЕСПУБЛИК
ООНУЗ СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧНЫХ РЕСПУБЛИК
СОВЕТ СОЦИАЛИСТ РЕСПУБЛИКАЛАРЫ ИТТИФАГИ
საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირი
ООНУЗ СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧНЫХ РЕСПУБЛИК
СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРЫНЪН СОЮЗЫ
СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАР ОЮЗЫ



ООНУЗ РЕСПУБЛИКАХОН СОВЕТИИ СОЦИАЛИСТИ
SOVETLIK SOTSIALISTIKK RESPUBLIKALAR SOJUZ
SOVETLIK SOTSIALISTIKK RESPUBLIKALAR SOJUZU
SOTSIALISTISTEN NEUVOSTOTABAVALTOJEN LIITTO
УНИУНА РЕСПУБЛИКИЛОР СОВЕТИИИ СОЦИАЛИСТЕ
TARUVUQ SOCIALISTINIQ RESPUBLIKU SAJUNGA
RDOMJU SOCIALISTISKO REPUBLIKU SAVIENIBA
NÕUKOGUDE SOTSIALISTIKKUDE VABARIKIDE LIIT

ПРЕЗИДИУМ ВЕРХОВНОГО СОВЕТА

Москва—Кремль

"26" января 1946 г.

ОЛЫШАНСКОЙ Екатерине Никифоровне.

Уважаемая Екатерина Никифоровна!

По сообщению военного Командования Ваш муж старший лейтенант ОЛЫШАНСКИЙ Константин Федорович в боях за советскую Родину погиб смертью храбрых.

За геройский подвиг, совершенный Вашим мужем Константином Федоровичем ОЛЫШАНСКИМ в борьбе с немецкими захватчиками, Президиум Верховного Совета СССР Указом от 20 апреля 1945 года присвоил ему высшую степень отличия - звание ГЕРОЯ СОВЕТСКОГО СОЮЗА.

Посылаю Вам грамоту Президиума Верховного Совета СССР о присвоении Вашему мужу звания Героя Советского Союза для хранения как память о муже героя, подвиг которого никогда не забудется нашим народом.

Председатель Президиума
Верховного Совета СССР
(М.Калинин) *М. Калинин*

Лист Президії Верховної Ради СРСР, направлений Катерині Ольшанській, про присвоєння її чоловікові Костянтину Ольшанському звання Героя Радянського Союзу, 26 січня 1946 р.

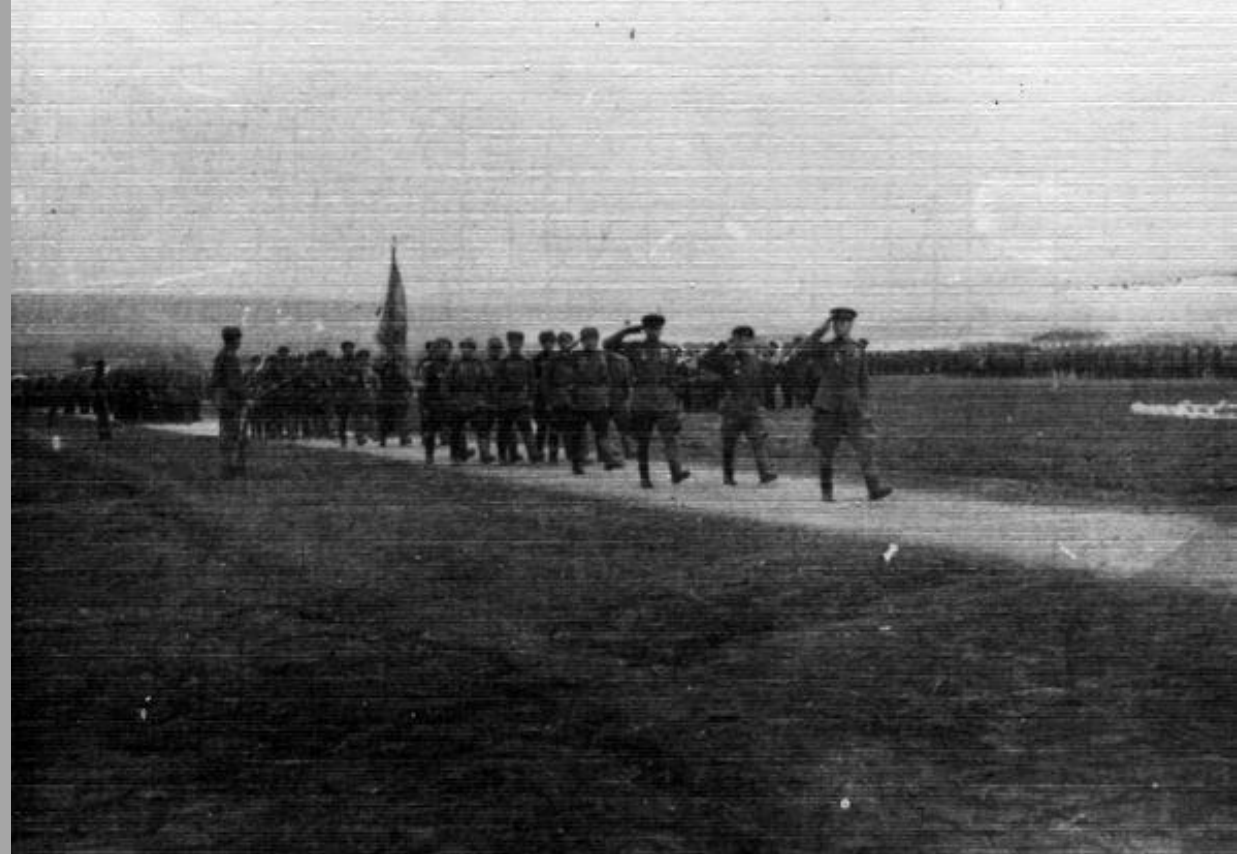




Передова група бійців на одній з вулиць
Миколаєва під час боїв, 28 березня 1944 р.



Група бійців на одній з вулиць звільненого
Миколаєва, березень 1944 р.



Вступ визволителів до Миколаєва ,
28 березня 1944 р.





У звільненні м. МИКОЛАЄВА ПРИЙМАВ УЧАСТЬ ОКРЕМИЙ БАТАЛЬОН МОРСЬКОЇ ПІХОТИ
На фото: командир батальону майор КАТАНОВ Ф. Є. вручає нагороди бійцям
28 березня 1944 р.

Командир батальйону морської піхоти Ф.Котанов (справа) вручає бойові нагороди бійцям у день звільнення Миколаєва, 28 березня 1944 р.



Парад частин 37-ї гвардійської Нікопольської ордена Червоного Прапора танкової бригади, квітень 1944 р.





Колона військовополонених нацистів на вулиці звільненого Миколаєва, 28 березня 1944 р.



Діти рвуть портрет А.Гітлера після звільнення Миколаєва, 1944 р.

Наказ Верховного головнокомандувача
про звільнення м. Очаків військами
3-го Українського фронту,
31 березня 1944 р.



ПРИКАЗ

ВЕРХОВНОГО ГЛАВНОКОМАНДУЮЩЕГО

ГЕНЕРАЛУ АРМИИ МАЛИНОВСКОМУ

Войска 3-го Украинского фронта, развивая наступление, овладели крепостью и городом Очаков — важным опорным пунктом обороны немцев, запирающим вход в Днепровско-Бугский лиман.

В боях за овладение Очаков отличились войска генерал-полковника Цветаева, полковника Никитина, полковника Дорофеева, артиллеристы полковника Мазовского, подполковника Портнова, саперы полковника Фурса и моряки подполковника Неймарка.

В ознаменование одержанной победы соединения и части, наиболее отличившиеся в боях за освобождение Очакова, представить к присвоению наименования «Очаковских» и к награждению орденами.

Сегодня, 31 марта, в 20 часов столица нашей Родины Москва от имени Родины салютует доблестным войскам 3-го Украинского фронта, овладевшим Очаковом, — двенадцатью артиллерийскими залпами из ста двадцати четырех орудий.

За отличные боевые действия объявляю благодарность всем руководимым Вами войскам, участвовавшим в боях за освобождение Очакова.

Вечная слава героям, павшим в боях за свободу и независимость нашей Родины!

Смерть немецким захватчикам!

СССР — 1944
УПРАВЛЕНИЕ
МЕСТНОГО
ЭВАКУПУНКТА
№ 148

1. Апрель 1944
01417

Вх-344
С/П-447

Т. Иванову
Решить вопрос
исполком. фронт.

SECRETARЬ НИКОЛАЕВСКОГО ОБКОМА КП(б)У. 39
SECRETНО
экз. №

Копия - председателю облисполкома Николаевской обл.
начальнику гарнизона гор. Николаев.-

В порядке выполнения приказа начальника Санитарного Управления 3-го Украинского фронта генерал-майора м/сл. тов. Маслова от 31 марта с/г. майор ШВАЧКО и капитан медслужбы ПОКРОВСКИЙ направлены от фронтового Эвакупункта 148 в гор. Николаев для подготовки помещения для развертывания в гор. Николаеве госпитальной базы 3-го Украинского фронта на 12000 коек.

прошу оказать полное содействие в отводе помещений, их ремонте и подготовке к развертыванию госпиталей.-

начальник ФЭП 148
полковник медслужбы

Жилин

/КОЛОДЯС/.-

Отп. 4 экз.

С 1-3-й в адреса
4-й в дело.-
С Б.-

Лист управління місцевого евакуаційного пункту № 148 до секретаря Миколаївського обкому КП(б)У Філіпова про розміщення у Миколаєві госпітальної бази 3-го Українського фронту на 12000 ліжок, 1 квітня 1944 р.

Ф.П-10, оп. 1, спр. 106, арк. 39





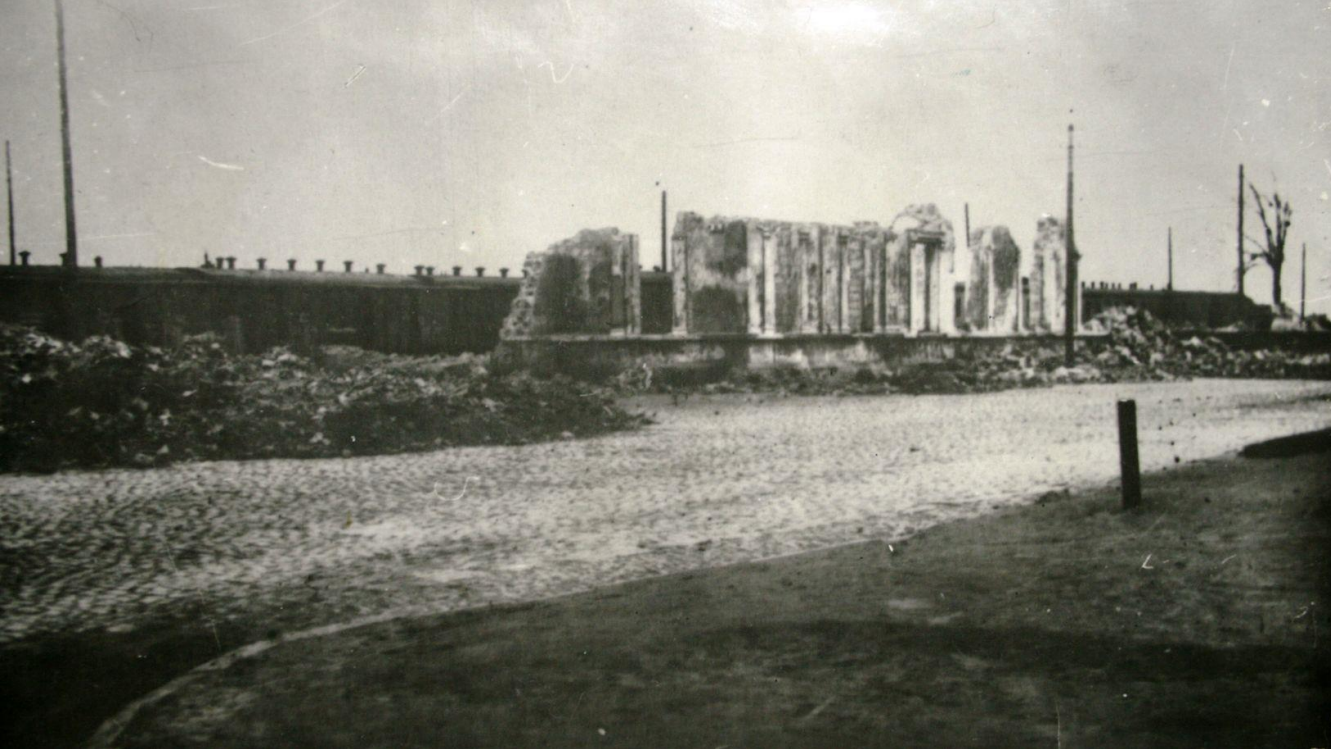
Вигляд зруйнованого стапеля на
Чорноморському суднобудівному заводі,
березень 1944 р.



Підбита нацистська самохідна гармата на
території Миколаївського суднобудівного
заводу ім. Носенка, березень 1944 р.



Причал Миколаївського морського порту,
зруйнований окупантами, березень 1944 р.



Зруйнована будівля залізничного вокзалу
в Миколаєві, 1944 р.



Будинки на вул. Адміральській у
Миколаєві, зруйновані нацистськими
окупантами, 1944 р.





Воїни 23-го танкового корпусу 3-ої танкової бригади – учасники визволення Миколаївщини від нацистів. Другий у третьому ряду зліва – командир танку старшина Володимир Васляєв, н/д.



Учасники Березнегуватсько-Снігурівської операції, які визволяли від нацистів Снігурівський район, березень 1944 р.



Акт Миколаївської міської комісії з обліку
заподіяних нацистськими загарбниками
збитків та втрат із відомостями про
знищення та вивезення мирного населення
Сталінського району м. Миколаїв із
зазначенням кількості осіб,
1 червня 1944 р.

Ф.Р-1894, оп. 2, спр. 16, арк. 2.



1944 года Июня месяца 1-го дня г. Николаев.

На основании обследования и свидетельских показаний по
установлению злодеяний немецко-фашистских захватчиков
совершенном в Сталинском районе г. Николаева комиссия
в составе Председателя тов. Жуков
членов комиссии: тт. Петрусев, Голубовой, Агинова, Иванова,
Козлова, Гушина.

Составили настоящий акт в том, что захватив город
Николаев немецко-фашистские изверги всячески издевались
и истребляли мирных жителей.

За время своего пребывания в городе Николаеве
немецкие захватчики расстреляли, замучили и повесели ни в
чем не повинных мирных жителей проживавших в городе
Николаеве в Сталинском районе 125 человек.

Кроме этого немецкими властями насильственно хххх
угнано в Германию 1952 человека.

Списки расстрелянных, замученных, повешанных и
насильственно угнанных в Германию прилагаются к сему акту.

Председатель комиссии:

Жуков /

Члены комиссии:

Петрусев /

Голубова /

Агинов /

Иванов /

Козлов /

Гушин /



На танки, на літаки, на розгром залятого ворога!

Звернення колгоспників і колгоспниць Казанківського району до всіх колгоспників і колгоспниць Миколаївської області!

Дорогі товариші! Понад два роки свого хазяйнування в нашому районі, німецько-фашистські загарбники приклали всіх зусиль, щоб зруйнувати створене нашим трудом колективне господарство, прибрати до своїх рук все важке нами в поті і труді добро. Розбийники з широкої дороги, які вдерлися на нашу землю, посагнули на нашу свободу, на наше щастя, хотіли перетворити нас і наших дітей в своїх рабів.

Фашистські варвари зруйнували і спалили кращі будівлі наших колгоспів, кращі хати колгоспників, вбили понад 233 чоловіка, забили та вивезли в Німеччину майже всю худобу.

Не вдоволившись цим, німецькі бандити погналі в Німеччину на каторгу близько 3 тисяч юнаків і дівчат нашого району. Не допомогли їм сабози, ні благання матерів, батьків, братів і сестер.

Та ніякі загрози, грабунки, знущання і розправи не зломали нашої волі, не примусили нас стати на коліна, схилити голови перед катями. В ті тяжкі дні в наших серцях не згасала надія на визволення.

Про наше горе і муки, сабози вдов і сиріт знають наші сини, чоловіки, брати і сестри, які зі зброєю в руках захищають Батьківщину і разом зі всією Червоною Армією мстять німецьким загарбникам за всі злодіяства.

З перших же днів після визволення від німецького ярма, всі колгоспники нашого району дружно взялися за відродження сільського господарства, за ліквідацію наслідків німецько-фашистської окупації.

Тепер кривавий жак німецької окупації залишилися позаду. Ми знову вільні і щасливі ми знову і назавжди в дружній сім'ї братських народів великого Радянського Союзу. Від усього серця ми шлемо вождю народів товаришеві Сталіну і в його лиці героїчній Червоній

Армії свій палкий привіт і безмежну подяку за наше визволення від тяжкого ярма німецьких загарбників.

Радіючи з успіхів нашої рідної Червоної Армії, прагнучи якомога більше допомогти їй в розгромі німецько-фашистських грабіжників, ми вирішили внести в фонд оборони країни свої заощадження і до 25 квітня внесли 1 мільон 856 тисяч карбованців. Колгоспник, а нині голова Ново-Лазарівської сільради Григорій Митрофанович Тімков із своїх власних заощаджень вніс на побудову танкової колонії „Колгоспник Миколаївщина“ 100 тисяч карбованців, голова колгоспу ім. Комінтерна тов. Гладчишин—20 тисяч карбованців, колгоспник Іванцов—10 тисяч карбованців. Такі ж суми внесли сотні колгоспників нашого району.

Хай нові танки, що будуть побудовані на ваші кошти і надійдуть на озброєння нашої славної Червоної Армії, послужать остаточному розгрому фашистсько-гітлерівських загарбників, повний їх загибелі.

Товариші колгоспники і колгоспниці! В дві великих перемог Червоної Армії, коли ворог під міцними ударами відбачується все далі і далі на захід, ми повинні ще більше посилити нашу допомогу фронту і країні на справу кінцевого і остаточного розгрому німецько-фашистських полчищ. Ми звертаємось до всіх колгоспників і колгоспниць районів Миколаївської області наслідувати наш приклад. Дамо Червоній Армії сотні нових грізних бойових машин. Допоможемо героїчним воїнам в остаточній перемозі над кривавим ворогом. Віддамо всі наші сили, всі наші кошти на розгром ворога. Все для перемоги, все для фронту.

Хай живе рідна Червона Армія!

Хай живе великий полководець, вождь і учитель наш рідний і любий товариш Сталін!

Смерть німецьким загарбникам!

За дорученням колгоспників і колгоспниць колгоспів Казанківського району
Крохмаль Ф. Н. секретар райкому КП(б)У, Міщенко Н. Я.—голова райвиконкому,
Тімков Г. М.—голова Лазарівської сільради, Іванцов К.—колгоспник, Бабенко
Ф. Н.—голова Олександрівської сільради, Ярій Т. А.—колгоспник колгоспу ім.
Дзержинського, Бражник В. В.—колгоспник колгоспу „Червоний переможець“,
Грицай С. І.—бригадир тракторної бригади, Гладчишин—голова колгоспу ім.
Комінтерна, Шпак Н. А.—голова Ново-Гудаківського колгоспу і інші.

Стаття «На танки, на літаки, на розгром залятого ворога» із закликом до збирання коштів на будівництво танків і літаків

Газета «Південна правда»,
1944 р., № 8, арк. 1





Робітники відновлюють
зруйнований завод
«Дормашина» у Миколаєві,
1944 р.

Студенти Миколаївського суднобудівного інституту на
роботах з відновлення будівлі гуртожитку, зруйнованої
під час нацистської окупації, 1944 р.



- 19 -
Варваровскому РК ЛКСМУ

Отдел БДББ УНКВД Николаевской области
и коллектив воспитанников и воспитателей Нико-
лаевского Детприемника выносят Вам и коллегам
Вашего р-на благодарность за Ваш собранный
подарок воспитанникам детского приемника-распреде-
лителя, детьми-сиротами, родителями которых погибли
в Ами Великой Отечественной Войны и родители
которых в настоящее время сражаются на фронте.

Подписали: Нач. отдела УНКВД по БДББ
Николаевской обл. Васильев / Васильев /
Капитан Госбезопасности / Дмитриев /
28 / 1944.

Нач. Детприемника УНКВД
г. Николаева / Ласка /
/ Гаска /

Лист Миколаївського дитячого
приймальника-розподільвача з
подякою за подарунки дітям-
сиротам, 28 серпня 1944 р.

Ф.П-258, оп. 1, спр. 34, арк. 19.



ЭСКАДРИЛЯ „ДОПРИЗЫВНИК НИКОЛАЕВЩИНЫ“ В НАДЕЖНЫХ РУКАХ

В нашей газете от 2 февраля помещена корреспонденция «Взвейтесь соколами ввысь». В ней сообщалось о выезде делегации трудящихся города Николаева в авиасоединение генерал-полковника авиации тов. Судец для передачи эскадрильи самолетов «Допризывник Николаевщины», построенной на личные сбережения допризывников и всех трудящихся нашей области.

В адрес редакции «Бугская заря» поступило письмо от летного состава соединения генерал-полковника авиации тов. Судец. Ниже приводится его текст.

Дорогие товарищи призывники Николаевщины!

Мы, летчики генерал-полковника авиации тов. Судец, принимая дорогой подарок—эскадрилью боевых самолетов, построенную на собранные вами средства, приносим вам свою благодарность за этот ценный вклад, который вы вносите на общее дело разгрома немецких захватчиков.

Нас глубоко трогает и воодушевляет на новые подвиги повседневная помощь советского тыла в обеспечении фронта грозным вооружением—сталинской авиацией. Но еще радостнее знать, что советская молодежь, готовящаяся к несению почетной службы в рядах Красной Армии, проявляет особую заботу об укреплении военно-воздушных сил Красной Армии.

Нам приходится сейчас вести воздушные бои вдали от советской отчизны, но мы не чувствуем себя оторванными от нашего мужественного народа. Ваш подарок дорог нам, как выражение заботы молодежи о каждом из нас, ведущем бои на территории противника, и мы заверяем вас, что ваши самолеты находятся в надежных руках.

Большинство ваших опытных летчиков прошли славный боевой путь от

стен Сталинграда до подступов к логову фашистского зверя — Германии, и немало немецких „ассов“ нашли свой бесславный конец при встрече в воздухе с Героями Советского Союза товарищами Болдуновым, Марковым, Пантелеевым и другими мастерами воздушного боя.

Отличные самолеты, построенные на ваши средства, надежно прикроют с воздуха наземные части Красной Армии от авиации противника, и мы приложим все свои силы и знания для достижения окончательной победы над немецко-фашистскими извергами.

Благодарим вас, товарищи призывники, собравшие средства на постройку боевых самолетов, за заботу об укреплении сталинской авиации и боеспособности Красной Армии.

Желаем вам успеха в подготовке к несению почетной обязанности граждан Советского Союза—службе в рядах Красной Армии.

По поручению летного состава соединения генерал-полковника авиации тов. Судец:

капитан **Чурынин**, капитан
Оськин, лейтенант Сальник.

Статья «Эскадрилья «Допризывник
Николаевщины» в надежных руках»,
1945 г.

Газета «Бугская заря», 1945 г., № 8, с. 2



Лист уповноваженого Ради у справах
православної церкви при
Миколаївському облвиконкомі про
патріотичну діяльність релігійних
громад Миколаївської області
в 1944 р. (із зазначенням кількості
зібраних коштів), надісланий
уповноваженому Ради в справах
православної церкви при РНК УРСР,
3 січня 1945 р.

Ф.Р-4760, оп. 1, спр. 19, арк. 1.



УПОВНОВАЖЕНОМУ СОВЕТА ПО
ДЕЛАМ ПРАВОСЛАВНОЙ ЦЕРКВИ ПРИ
СНК УССР тов. Х о д ч е н к о.

гор. Н и в н.

Дополнительно сообщая о патриотической деятельности религиозных
общин по области за 1944 год:

1. Собрано на оборону страны наличными деньгами - 28815 руб.
2. Собрано на подарки для Красной Армии наличными
деньгами - 711 руб.
Продуктами на - 59138 руб.
3. Собрано раненым бойцам, находящимся в госпиталях
на личными деньгами 300 руб.
4. Собрано инвалидам Отечественной войны наличными - 740 руб.
5. Собрано в помощь детям и детским учреждениям
наличными деньгами 2000 руб.
6. Собрано в помощь семьям фронтовиков 10000 руб.

Всего собрано наличными деньгами 31766 руб.
Продуктами на сумму 59138 руб.
УПОВНОВАЖЕННЫЙ СОВЕТА ПО ДЕЛАМ ПРАВОСЛАВНОЙ ЦЕРКВИ ПРИ
НИКОЛАЕВСКОМ ОБЛ ИСПОЛКОМЕ

/ЖВАНКО/

635

ПО СТАНОВЛЕНИЮ № 6767

ИСПОЛКОМА НИКОЛАЕВСКОГО ОБЛСОВЕТА ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ

от 7 XII 1946 года

О рассмотрении и утверждении списков представленных
к награждению медалей "За Доблестный Труд в Великой
Отечественной войне 1941-1945 г.г." священно-
служителей по Центральному, Октябрьскому и Баш-
танскому районам

В соответствии с Указом Президиума Верховного Совета
СССР от 6 июня 1945 года и Положением о медали "За
доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-
1945 г.г." Исполком Областного Совета Депутатов Трудящихся

ПО СТАНОВЛЯЕТ:

Списки священно-служителей по Центральному, Октябрь-
скому и Баштанскому районам, представленных к награждению
медалей "За Доблестный Труд в Великой Отечественной войне
1941-1945 г.г." в количестве трех человек - УТВЕРДИТЬ

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ИСПОЛКОМА ОБЛСОВЕТА
ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ

СЕКРЕТАРЬ ИСПОЛКОМА ОБЛСОВЕТА
ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ



/БОРИСОВ/

/САЗОНОВ/

Постанова виконкому Миколаївської
обласної Ради депутатів трудящих
„Про розгляд та затвердження
списків представлених до
нагородження медаллю „За
доблестный труд в Великой
Отечественной войне 1941-1945 гг.“
священнослужителей по
Центральному, Жовтневому та
Баштанському районах”,
від 7 грудня 1946 р.

Ф.Р-992, оп. 2, спр. 365, арк. 635.



637

СПИСОК

СВЯЩЕННОСЛУЖИТЕЛЕЙ, ПРЕДСТАВЛЕННЫХ К НАГРАЖДЕНИЮ МЕДАЛЯМИ "ЗА ДОБЛЕСТНЫЙ ТРУД В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ 1941-1945 Г.Г." по ОКТЯБРЬСКОМУ Р-НУ.

№ пп	Фамилия, имя и отчество	Должность или занятие	Стаж работы в данном учреждении	Краткая характеристика
1.	НАТАЛЕВИЧ Константин Леонтьевич	священнослужитель.	17/У1-45	До войны 1941 г. работал педагогом-хормейстером в г. Таганроге и Ростове. С октября 1942 г. работал священником в Ростовской обл. С сентября 1943 г. по июнь 1945 г. священник с. Начаяннов Николаевской области. С апреля м-ца по декабрь 1944 г. Наталевич собрал и передал в фонд обороны страны 8747 руб. и продуктов госпиталю на сумму 2336 руб. Как благочинный по Варваровскому и Очаковскому р-нам организовал так же патристическую деятельность. Церкви этих районов дали государству 22452 руб. Передя в Октябрьское, Наталевич не прекращает патристической деятельности.

УПОЛНОМОЧЕННЫЙ СОВЕТА ПО ДЕЛАМ РУССКОЙ ПРАВОСЛАВНОЙ ЦЕРКВИ ПРИ СОВЕТЕ МИНИСТРОВ СССР ПО НИКОЛАЕВСКОЙ ОБЛАСТИ

/ИВАНКО/

638

СПИСОК

СВЯЩЕННОСЛУЖИТЕЛЕЙ, ПРЕДСТАВЛЕННЫХ К НАГРАЖДЕНИЮ МЕДАЛЯМИ "ЗА ДОБЛЕСТНЫЙ ТРУД В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ 1941-1945 Г.Г." по БАШТАНСКОМУ Р-НУ.

№ пп	Фамилия, имя и отчество	Должность или занятие	Стаж работы в данном учреждении	Краткая характеристика
1.	ОВИРИДОВСКИЙ Анатолий Иванович.	священник села Баштанка	1/Х1-45 г.	До 1941 г. работал начальником отдела детских учреждений завода № 168. С ноября 1942 по ноябрь 1945 работал в с. Александровке, Баштанского р-на с апреля м-ца по декабрь м-ца 1944 г. Священник провел большую патристическую деятельность. За этот период он собрал в фонд обороны страны 5320 руб. Для проходящих частей и раненых была организована столовая, которая ежедневно выдавала завтраков, обедов и ужинов 450. Собрано и передано воинским частям разных продуктов на 6140 руб. В 1945 г. патристическая деятельность его не прекращалась и не прекращается и сейчас. Священник не прекращает патристической деятельности.

УПОЛНОМОЧЕННЫЙ СОВЕТА ПО ДЕЛАМ РУССКОЙ ПРАВОСЛАВНОЙ ЦЕРКВИ ПРИ СОВЕТЕ МИНИСТРОВ СССР ПО НИКОЛАЕВСКОЙ ОБЛАСТИ

/ИВАНКО/

639

СПИСОК

СВЯЩЕННОСЛУЖИТЕЛЕЙ, ПРЕДСТАВЛЕННЫХ К НАГРАЖДЕНИЮ МЕДАЛЯМИ "ЗА ДОБЛЕСТНЫЙ ТРУД В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ 1941-1945 Г.Г." по ЦЕНТРАЛЬНОМУ Р-НУ г. НИКОЛАЕВА.

№ пп	Фамилия, имя и отчество	Должность или занятие	Стаж работы в данном учреждении	Краткая характеристика
1.	ГРИСЕНКО Виктор Прохорович	священник Семёновской церкви	21/Х1-44	С 1938 по 1941 г. священник с. Онегиревна, июль-сентябрь 1942 г. священник Гогол-пристанского р-на, октябрь 1942 - март 1944 г. священник с. Музниковка, Херсонской р-на, март-ноябрь 1944 г. священник Кладбищенской церкви г. Николаева. С приходом Грисенко на Кладбищенскую церковь он сразу же организовал помощь госпиталю № 3326. Собрано и передано продуктов на 41500 руб., за что Грисенко и община получили благодарность от нач. и равных воинов госпиталя. Собрано в фонд обороны страны 14117 руб. деньгами в Госбанк. Всего церковь дала стране 55617 руб. С 1/17-44 г. по ноябрь 1944 г. Передя в Семёновскую церковь священник не прекращал патристической деятельности. Ежеквартально давал 3-4 тыс. руб. в фонд обороны страны.

УПОЛНОМОЧЕННЫЙ СОВЕТА ПО ДЕЛАМ РУССКОЙ ПРАВОСЛАВНОЙ ЦЕРКВИ ПРИ СОВЕТЕ МИНИСТРОВ СССР ПО НИКОЛАЕВСКОЙ ОБЛАСТИ

/ИВАНКО/

Списки священнослужителей, представленных до нагородження медаллю „За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.“ по Жовтневому, Баштанському районах Миколаївської області та Центральному району м. Миколаїв, 1946 р.



об участии комсомольцев и молодежи области в восстановлении разрушенного немецкими оккупантами народного хозяйства области

I. Рост комсомольской организации области за II месяцы

После освобождения области от немецко-фашистских захватчиков, Николаевским обкомом ЛКСМУ и районными комитетами комсомола проведена большая работа по восстановлению и организационному укреплению комсомольских организаций области.

За первые 2 месяца было восстановлено и вновь создано 324 первичных комсомольских организации с численностью 2168 чел. комсомольцев.

За II месяцы в ряды ВЛКСМ по области принято 8100 человек.

На I марта с.г. в области насчитывается 1084 первичных комсомольских организации, в них комсомольцев 13.242 человека.

II. Участие комсомольцев и молодежи в восстановлении сельского хозяйства области.

С первых дней освобождения области комсомольцы и молодежь активно включились в восстановление разрушенного немецко-фашистскими захватчиками сельского хозяйства. Готовясь к проведению первого весеннего сева на освобожденной земле, комсомольцы и молодежь области отремонтировали 750 тракторов, 2000 плугов и боров, создали бригады по сбору семян. Только ново-одежские комсомольцы за короткий период собрали 700 центнеров посевного материала. Комсомольцы Владимирского района собрали более 1000 центнеров, Казанковского района 850 центнеров и ряд других.

Работая египеторами, комсомольцы другим примером показывали образцы в работе и проводя массово-разъяснительную работу среди колхозников, мобилизовали их на самоотверженный труд.

Комсомольцы области были первыми помощниками партийных и советских организаций в уборке осеннего урожая.

Из комсомольцев и молодежи были созданы 1200 бригад и звеньев по уборке урожая, 360 постов по охране социалистических полей, 645 бригад по вывозу хлеба государству. В Ново-Одежском районе на уборке урожая работали 81 молодежная бригада. Фронтное молодежное звено Екатерина Динул из колхоза "Новый победитель", Владимирского района, взяло 60 гектаров по плану, покосило 110 гектаров и вручную заскородило 40 гектаров. Бригада Кашлатиной Екатерины, Владимирского района, за 6 рабочих дней на тракторном сцепе скосила 135 гектаров. Весь скошенный хлеб

связали в снопы и заскородили.

Замечательно поработала на уборке урожая молодежь колхоза "Ударный горняк", Казанковского района /секретарь первичной комсомольской организации т.Белоконь/, в результате колхозники в районе закончили уборку урожая и расчитались с государством, когда в колхозе не хватало тяги для одновременной вывозки хлеба на государствену, комсомольцы и молодежь тачками вывозили хлеб на станцию.

Большую помощь в уборке урожая оказали школьники. На колхозных полях области работало 34.469 учащихся. ими заработано 78.488 трудодней.

Активно участвовала молодежь и в деле развития животноводства в области, в восстановлении животноводческих ферм.

Силами комсомольцев области отремонтировано 40 животноводческих и 46 птицеводческих ферм, затоплено 66 тысяч центнеров кормов, 40 тысяч центнеров силоса. 1247 комсомольцев трудятся на животноводческих и птицеводческих фермах, ветеринарных животноводческих.

Комсомольцы также явились инициаторами социалистического соревнования в осенне-зимнем ремонте тракторов.

По почину первичной комсомольской организации Якинского ИТС в области был проведен комсомольско-молодежный месячник мотва тракторов, сбора запасных частей и инструмента.

В соревновании приняло участие более 100 комсомольско-молодежных бригад, многие из них перевыполнили свои обязательства. Комсомольско-молодежная бригада Поточилова Якинского отремонтировала 19 моторов, ввела узловым методом ремонта, благодаря чему закончили ремонт на 10 дней раньше установленного срока. Комсомольцы Владимирской ИТС отремонтировали 20 тракторов, комсомольско-молодежная бригада Грейговской ИТС, Октябрьского района отремонтировала 7 тракторов.

Комсомольцы области собрали запасных частей на сумму 100.000 рублей. Первичная комсомольская организация колхоза им. А.Меркса, Гурьевского сельсовета /секретарь т.Конюсова/ собрала и передала Гурьевской ИТС колесчатых валов 18 шт., гаечки 9 шт., подшипников 117 и др., а также инструмента: ключи 327, молотков 109, свечей к тракторам 729, всего на сумму 5.000 рублей. Комсомольцы Октябрьского района собрали запасных частей на сумму 8.000 рублей.

В ремонте тракторов помогали также комсомольцы и молодежь города Николаева.

Более 1500 шт. инструмента собрали комсомольцы Заводского и Центрального районов города. Комсомольцы завода им. А.Марты и комсомольцы ОГП-а изготовили в неурочное время комплекты инструментов к 230 тракторам.

В подготовке к весеннему севу 1945 года в области было создано более 800 комсомольско-молодежных бригад, которые развезли работу по заготовке и очистке посевного материала, заготовке местных удобрений и т.п.

большинство из которых полностью подготовлены к выходу в поле. Комсомольско-молодежные звенья Октябрьского района за 10 дней собрали 45 центнеров семян и очистили 2100 центнеров посевного материала проводились группово-очередные учения комсомольцев более 400 чел. комсомольцев. Комсомольская организация колхоза "Зерно и молот", Казанковского района /секретарь т.Бученко Надежда/ собрали 2.000 пудов семян.

Первичная комсомольская организация колхоза "Перцовик села" того же района /секретарь тов. Иванова Марш/ за 4 дня собрали 900 пудов семян.

III. Участие комсомольцев и молодежи в восстановлении промышленности и транспорта

Значительную работу провели комсомольские организации города Николаева в восстановлении промышленных предприятий и железнодорожного транспорта.

Только в первые 5 месяцев после освобождения города от немецко-фашистских оккупантов силами комсомольцев и молодежи города проведено было 35 воскресников по восстановлению железной дороги, Днепротрансмагистраль и других предприятий. В этих воскресниках участвовало 41.500 человек, заработано 56.450 человеко-дней.

Успешно восстанавливали транспортное хозяйство молодые железнодорожники. Комсомольцы и молодежь 18-й дистанции пути ст. Николаев восстановили 17 км пути, 45 стрелок и 5 отрезочных переходов.

Комсомольско-молодежные бригады были созданы в первые дни восстановительных работ и стали организаторами социалистического соревнования за скорейшее восстановление разрушенных объектов.

В мае 1944 г. в промышленности и на железнодорожном транспорте работало 48 бригад, сейчас число их выросло до 312 бригад, в том числе на заводе им. А.Марты работает 112 бригад, на заводе им. 61 коммунара 53 бригад.

Все комсомольско-молодежные бригады систематически выполняют и перевыполняют производственные задания.

Бригады заводов № 444-445-446 участвуют во всесоюзном социалистическом соревновании комсомольско-молодежных бригад предприятий Наркомсудпрома. Решения жюри Наркомсудпрома в декабре 1944 г. отмечали ВЛКСМ по итогам соревнования за II квартал 1944 г. отмечая хорошую работу комсомольско-молодежных бригад той же бригады т.Зачук, завод им. А.Марты, выполнившей квартальный план на 245 проц. и в IV квартале бригады свободной бригады тов.Кимов, которая выполнила план на 159 проц.

В IV квартале 1944 года этой бригадой было подано 3 рационализаторских предложения с экономическим эффектом на сумму 64.800 рублей, из которых одно дало заводу экономии 45 тонн листового металла.

Бригада тов.Рачковского /завод им. А.Марты/ при наращивании колесных разрушенного цеха, запроектированные бугеры заменили соединенными трубами из двух частей сошнубой листовыми сталью, сократили затраты времени на 40% и дали экономии 16.500 руб.

В 1944 г. комсомольско-молодежные бригады области по московской комсомольской молодежи, за счет повышения производительности труда, улучшения организации работы, повышения квалификации, освободили из бригад 266 рабочих не считая выполнения производственного задания.

Готовясь к достойной встрече годовщины освобождения от немецкой оккупации, комсомольцы и молодежь промышленных предприятий и транспорта города стали на стефановскую вахту чести приближающейся годовщины.

На заводе им. А.Марты на стефановскую вахту стало 112 комсомольско-молодежных бригад. Высокими производственными успехами встречают они этот праздник.

Бригада слесарей тов. Назаренко /из цеха т. Богатенкова/ на сборке моторов выполняет задание на 180-240%. Две бригады токарей тт. Желто и Чомина этого же цеха ежедневно вырабатывают по полторы-две нормы за смену.

Комсомольцы и молодежь краснознаменного цеха, где работают тов. Зятковский и в марте месяце имеют высокие производственные показатели. Они работают на восстановлении ледоходного катера "Мартиец". Фронтская комсомольско-молодежная бригада слесарей тов. Булах-выполняет производственные нормы на 220%.

Бригады слесарей тт. Боцаинова и Добрынова - дают по 20 процентов за смену.

ИНСТРУКТОР ОРДИНАТОРСКОГО
ОТДЕЛА ОБКОМА КП/б/

/Каре-Кур

Звіт про участь молоді Миколаївчини у відновленні зруйнованого нацистськими окупантами господарства області, лютий 1945 р.
Ф.П-10, оп. 1, спр. 1154-а, арк. 107-108зв.



Під час страти
військових злочинців у
Миколаєві, 1945 р.



С В Е Д Е Н И Я

По состоянию на 10 февраля 1946 г. прибыло репатриированных

Советских граждан	18444
Из них: мужчин	9264
женщин	9180
В т.ч. детей	933
Прошло транзитом	9234
Из них: мужчин	4040
женщин	5194

Оказано денежной помощи 1025 человек на сумму - 231700р

Вдано горячее питание	16772 чел.
Вдано сухим пайком транзитом	8190 чел.
Вдано продуктовых карточек	7015 чел.
Отремонтировано домов	355 чел.
Отремонтировано квартир	1250 чел.
Вдано одежды	136 чел.

Оказано помощи колхозами и совхозами:

Вдано муки	15000 кг.
Овощей	20000 "
Телок	55
Коров	5
Свиной	22

Проведено бесед, докладов и лекций на ПРП - 85
по области 120

Послано на работу: в промышленность - 5667,
в сельское хозяйство 10709

/ ЗАВ. ОТДЕЛОМ ПО ДЕЛАМ РЕПАТРИАЦИИ
ПРИ НИКОЛАЕВСКОМ ОБЛАСТНОМ КОМКОМЕ

/ НАКИТЕНА /.-

[Handwritten signature]

Відомості про кількість репатріантів,
які повернулися з нацистської неволі до
Миколаївщини, та надання їм допомоги,
10 лютого 1946 р.

Ф.Р-992, оп. 3, спр. 75, арк. 32.





Майстер з ремонту годинників Корецький навчає інвалідів Другої світової війни, які перебувають на лікуванні в Обласному шпиталі міста Миколаєва, 1946 р.



Працівниці Казанківської центральної районної лікарні В. С. Мерзлікіна, А. Є. Коніна, М. М. Павлова та О. В. Ністопалова – медичні сестри – учасниці Другої світової війни, лютий 1968 р.



У період Другої світової війни Ганна Чернікова була вигнана на примусові роботи до нацистського рейху.

У концтаборі Ганна Чернікова познайомилася з французом Рене Споєрндле.

Через 13 років подружжя повернулася до Миколаєва, уже з донькою Катериною.

Рене Споєрндле влаштувався на роботу до суднобудівного заводу.

4 грудня 1956р.





Урочистості з нагоди святкування звільнення
міста Казанки від нацистів, 9 травня 1968 р.





Святкування Дня звільнення міста Миколаєва від
нацистських окупантів, 1969 р.



Працівники Чорноморського суднобудівного заводу
– учасники Другої світової війни, січень 1972 р.



Зустріч учасників Другої світової війни з контр-адміралом Сергієм Ворковим у Миколаївській студії телебачення, травень 1964 р.



Учасники фестивалю художньої самодіяльності Врадіївського району біля обеліску воїнам, які загинули в Другу світову війну, с. Сирово, січень 1972 р.



Військовий парад військ Миколаївського гарнізону
на стадіоні “Суднобудівник” з нагоди Дня
Перемоги, 9 травня 1968 р.



Святкування Дня визволення Миколаєва від
нацистських загарбників. На бронетранспортері
— учасники десанту Костянтина Ольшанського,
28 березня 1969 р.



Учасники визволення
Миколаївщини від
нацистських загарбників
– воїни 109-ої стрілецької
дивізії.

У центрі – командир
дивізії, генерал-майор
(1945), Герой Радянського
Союзу (1945)

Ілля Васильович Балдинов
(7-й зліва в першому ряду),
н/д.



Зустріч учасників з визволителями
міста Миколаєва від нацистських
загарбників конференції
У Державному архіві
Миколаївської області ,
25 квітня 1975 р.



Вітаємо із 75-річницею Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні!

Д е р ж а в н и й а р х і в М и к о л а ї в с ь к о ї о б л а с т і
м. М и к о л а ї в

в у л. М о с к о в с ь к а, 1
в у л. Т е а т р а л ь н а, 43
т е л. +38(0512)370065

E-mail: mail@mk.archives.gov.ua

В е б – с а й т : mk.archives.gov.ua